

**NIVELVAIHEEN MUSIIKINOPETUS PÄIVÄKOTIKOULUISSA
JYVÄSKYLÄSSÄ**

Miia Syrjä

Maisterintutkielma

Musiikkikasvatus

Jyväskylän yliopisto

Syyslukukausi 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Mia Syrjä	
Työn nimi Nivelvaiheen musiikinopetus päiväkotikouluissa Jyväskylässä	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Syksy 2020	Sivumäärä 55
Tiivistelmä <p>Tutkielmassa pyrin selvittämään mikä on päiväkotikoulu, miksi niitä on perustettu Jyväskylään, kuinka nivelvaiheen musiikinopetus niissä järjestetään ja kuka, millä tutkinnolla, opettaa musiikkia eskarissa ja alkumusiikinopetuksessa. Lisäksi kartoitan kaksoiskelpoisen musiikinopettajan, jolla on sekä varhaisiän musiikinopettajan tutkinto (musiikkipedagogi, AMK) että musiikin aineenopettajan tutkinto (filosofian maisteri) työllistymismahdollisuuksia päiväkotikouluun. Tuloksissa käy ilmi, että musiikkia opettaa kaikissa tutkimuksessa mukana olevissa päiväkotikouluissa luokanopettaja, jolla on pääasiassa lyhyt/pitkäsivuaine musiikista. Yhdellä musiikkia opettavalla opettajalla ei ollut musiikin sivuainetta. Tutkimuksen tavoitteena on herättää ajatuksia kaksoiskelpoisen musiikinopettajan työllistymispolusta päiväkotikouluissa.</p> <p>Päiväkotikouluja on perustettu vuodesta 2014 ja uusia päiväkotikouluja perustetaan parhaillaan. Päiväkodin ja koulun yhteistyötä pidetään päiväkotikoulujen henkilökunnan mukaan erittäin tärkeänä ja keinoja sen luontevaan toteutumiseen kehitetään jatkuvasti. Päiväkotikoulujen tulevaisuuden näkymät ovat vastaajien mukaan hyvät tai erinomaiset.</p> <p>Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jossa on monimenetelmäisiä piirteitä. Lähetin kyselylomakkeen hallinnon asiantuntijoille, jossa selvitin taustaa päiväkotikouluista muun muassa sen perustamisesta ja kuinka he kokevat päiväkodin ja koulun välisen yhteistyön toteutuvan. Tutkimukseen osallistui neljä hallinnon asiantuntijaa kolmesta eri päiväkotikoulusta. Kyselylomakkeen lisäksi laadin kaksi teemahaastattelua kahdelle musiikkia opettavalle opettajalle. Haastattelut toteutuivat kasvotusten sekä puhelinhaastatteluna. Teemahaastattelujen avulla syvensin tutkimustani päiväkotikouluista ja selvitin musiikkia opettavien opettajien kokemuksia, mielipiteitä ja kehitysideoita konseptista. Lisäksi selvitin mitä esiopetuksessa ja musiikin alkeisopetuksessa musiikkia opettavan opettajan tulisi osata ja minkälaisia musiikillisia työtapoja opettajat käyttävät opetuksessaan</p> <p>Teemahaastattelussa käy ilmi, että musiikinopettajan tulee olla monipuolinen niin käytettävän materiaalin, soittimiston kuin työtapojen suhteen. Pienten lasten musiikinopetuksessa korostuu opettajan rohkeus, heittäytymiskyky sekä luovuus. Musiikkipedagogiikka on erilaista eskari-eppu-toppu ryhmien yhteisillä musiikintunneilla/ bändikerhoissa kuin vanhemmilla alakoulun oppilailla, joten pedagogiseen otteeseen tulee myös kiinnittää huomiota.</p>	
Asiasanat musiikinopetus, päiväkotikoulu, nivelvaihe, opettajan kompetenssi, musiikilliset työtavat	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	varhaiskasvatuksen historiaa	4
3	Nivelvaiheen musiikinopetus	6
3.1	Lapsen yleinen kehitys.....	7
3.2	Lapsen musiikillinen kehitys.....	8
3.3	Musiikinopetuksen menetelmät ja sisällöt	9
3.3.1	Laulaminen.....	9
3.3.2	Soittaminen.....	10
3.3.3	Musiikkiliikunta	12
3.3.4	Musiikin kuunteleminen.....	14
3.3.5	Musiikin luova tuottaminen.....	15
3.4	Opetussuunnitelma	17
4	Päiväkotikoulut jyvaskylässä	19
5	Musiikinopetuksen Ammatillaisuus varhaiskasvatuksen opetuksessa	22
5.1	Kompetenssi ja kvalifikaatio	22
5.2	Asiantuntijuus ja opettajuus.....	24
5.3	Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusehdot ja koulutus.....	25
5.4	Varhaisiän musiikinopettajan koulutus.....	28
5.5	Alkuopetuksen musiikinopettajan kelpoisuusehdot.....	28
6	Tutkimusasetelma	30
6.1	Tutkimuskysymykset.....	30
6.2	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	31
6.2.1	Kyselylomake	32
6.2.2	Haastattelu	33
6.2.3	Havainnointi	34
6.3	Analysointi.....	36
6.4	Tutkijan rooli.....	36
6.5	Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja yleistettävyyys	37
7	Tulokset	39
7.1	Päiväkotikoulujen perustamisen syyt, kehitysideoita ja haasteet.....	39
7.2	Opettaja/musiikinopettaja, ammattipätevyys.....	43
7.3	Musiikintunti/Bändikerho	45
8.	Pohdinta	49
8.1	Tulosten tarkastelu ja jatkotutkimusaiheita.....	49
	Lähteet	53
	Liitteet	56
	LIITE 1 Teemahaastattelurunko.....	56
	LIITE 2 Kyselylomake rehtoreille/ päiväkodinjohtajille/ hallinnon asiantuntijoille	57

1 JOHDANTO

Miina: ”Kyllä se vaan lähtee sieltä ihan esi- ja alkuopetuksesta.” (Haastateltava 2020)

Näin totesi haastateltavani, kun keskustelimme musiikkikasvatuksesta ja sen merkityksestä Jyväskylän päiväkotikoulussa.

Päiväkotikoulu on suhteellisen uusi konsepti, jossa päiväkodin- ja koulunpuoli yhdistyvät ja lapselle pyritään muodostamaan yhtenäinen opinpolku päiväkodista kouluun (Jyväskylä 2020). Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden lapsen kasvulle ja oppimiselle sekä luo perustan elinikäiselle oppimiselle tavoitteenaan lapsen oman ainutlaatuisuuden sekä ihmisten yhdenvertaisuuden arvostaminen (Esiopetuksen opetussuunnitelma 2014). Näiden tavoitteiden toteutumiseksi päiväkotikoulukonsepti on mielestäni sopiva koulutuksen järjestämisen muoto.

Olen usein lukenut kuinka kaikilla alakoulun opettajilla ei ole valmiuksia musiikintunnin pitoon. Tästä tuoreimpana tutkimuksena on esimerkiksi Henna Suomen väitöskirja (2019), josta ilmenee, että luokanopettajien koulutus ei anna riittäviä valmiuksia tulevien luokanopettajien musiikkikasvatukseen. Myös luokanopettajat itse ovat huolissaan musiikillisesta osaamattomuudestaan. Kuulen myös kollegojeni pohtivan, kuinka he voisivat auttaa musiikillisesti ei niin lahjakasta opettajaa selviytymään musiikintunnin pidosta. ”Pidetäänkö taas se levyraati?” on valitettavan usein kuultu lause soittotaidottoman opettajan oppilailta.

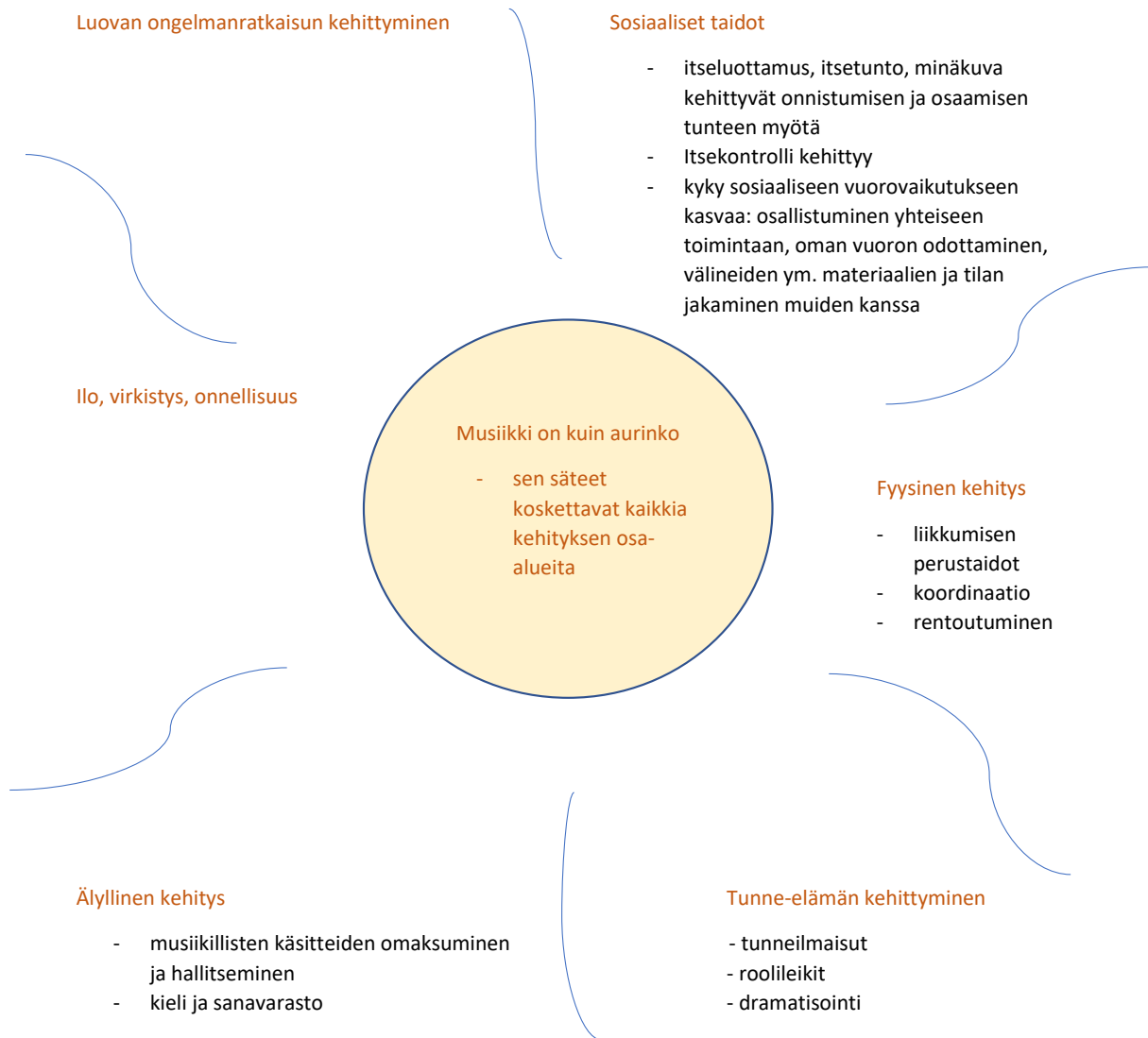
Tässä tutkimuksessa aion selvittää, mikä on päiväkotikoulu ja miten musiikinopetus järjestetään nivelvaiheessa eli tässä tapauksessa eskarista kouluun siirtyvien lasten siirtymävaiheessa. Mitä musiikinopettajan kompetenssi oikeastaan on ja kuinka monipuolinen musiikinopettajan tulisi olla jo esi- ja alkuopetuksessa. Lisäksi tutkin, mitä musiikillisia työtapoja pienten lasten musiikinopetuksessa käytetään ja minkälaisia mahdollisuuksia minulla on yhdistää varhaisiän musiikinopettajan tutkinto sekä musiikin aineenopettajan tutkinto tulevilla työkentällä kaksoiskelpoisena musiikinopettajana.

Jyväskylän kaupungin verkkosivuilla (2020) kerrotaan, että päiväkotikoulu on päiväkodin ja koulun toiminnallinen yhteisyksikkö, joka toimii yhteisten tavoitteiden mukaisesti

eheyttääkseen lapsen opinpolkua. Päiväkoti ja koulu voivat sijaita samassa rakennuksessa, samassa pihapiirissä, samalla korttelilla, samalla asuinalueella tai kylällä, lähisaarilla, metsän takana toisistaan tai kuuloetäisyydellä. Ei ole yhtä oikeaa tapaa toteuttaa päiväkotikoululaisuutta, vaan toteutustapoja on monia. (Jyväskylä 2020.) Näiden määritelmien johdattelemana lähdin tutustumaan Jyväskylän päiväkotikouluihin ja selvittämään tarkemmin miten päiväkotikoululaisuutta toteutetaan Jyväskylässä. Ilmiö on suhteellisen uusi, mutta Jyväskylään on jo perustettu useampi päiväkotikoulu eri kaupunginosiin. Päiväkotikouluja löytyy lisäksi Lappeenrannasta. Tutkimukseni rajautuu Jyväskylän päiväkotikouluihin.

Pidän itse varhaisiän musiikkikasvatusta sekä musiikin alkuopetusta hyvin tärkeänä ja monipuolisena opetuksen muotona. Lapsi on innokas, rohkea, kekseliäs ja oppii erilaisia asioita parhaiten päästessään itse toimimaan kokonaisvaltaisesti ja leikkiä hyödyntäen. Olen itsekin oppinut paljon lasten oivalluksista ja heistä on tarttunut minulle leikkimielisyyttä ja heittäytymiskykyä.

Suomen musiikkioppilaitosten liiton (2020) mukaan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja sekä antaa virikkeitä jatkuvan musiikin harrastuksen syntymiseen. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on myös lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen, niin emotionaalisen, sosiaalisen, kognitiivisen kuin motorisenkin kehityksen tukeminen sekä lapsen itseilmaisun ja luovuuden kehittäminen. (SML-Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2020.) Samat tavoitteet pätevät myös musiikin alkuopetuksessa ja varsinkin tässä tutkimuksessa tutkittavassa nivelvaiheessa. Tutkin tarkemmin alkuopetuksen tavoitteita opetussuunnitelman esittelyn yhteydessä.

KUVIO1 Donna Wood: Move, Sing, Listen, Play. s.60.

Musiikin avulla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, kuten edellä olevasta kuviosta käy ilmi. Musiikillisilla työtapoilla voidaan kehittää lapsen jokaista kehitysaluetta.

2 VARHAISKASVATUKSEN HISTORIAA

Meretniemi toteaa varhaiskasvatuksen historiaa kuvaavassa artikkelissaan (2011), että Suomen lastentarhanopettajakoulutus on kehittynyt pitkälti saksalaisen Friedrich Fröbelin alle kouluikäisten lasten ryhmätoiminnan pedagogiikan mukaisesti. Pedagogiikassa korostuu lapsilähtöisyys, monipuoliset virikkeet ja lapsen omaehtoinen leikki. Suomalaisen lastentarhatyön kehittäjinä pidetään Hanna Rothmania sekä Elisabeth Alanderia, jotka toivat Suomeen Fröbelin pedagogisia ajatuksia ja muodostivat lastentarhatyön pedagogisen perustan. Nämä naiset hankkivat koulutuksensa Pestalozzi-Fröbel-Hausista Berliinistä. Jo lastentarhaopettajakoulutuksen alkuvaiheessa pidettiin tärkeänä, että opettajilla on alan koulutus. Suomeen perustettiin 1860-luvun taitteessa muutamiin kaupunkeihin yksityisiä lastentarhoja ja Uno Cygnauksen ajatuksena oli, että lastentarha liitettäisiin osaksi koululaitosta. Uusia lastentarhanopettajia koulutettiin ja he saivat harjoitella seminaarien mallikouluissa. Lastentarha-aate ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa saanut suurta suosiota. V.1888 Hanna Rothman perusti Helsinkiin pohjoismaiden ensimmäisen köyhien perheiden lapsille tarkoitetun kansanlastentarhan, jonka tavoitteena oli, että korkeatasoinen kasvatus ja opetus olisi kaikkien saatavilla olosuhteista riippumatta. (Meretniemi 2011, 253-255.)

Meretniemi (2011) kertoo, että Sörnäisten kansanlastentarhassa käynnistyi ensimmäinen kasvattajakurssi v. 1892. Kurssi kesti aluksi vuoden, mutta myöhemmin se muutettiin kaksivuotiseksi. Pääsyvaatimuksena oli 18 vuoden ikä, täydellisesti suoritettu tyttökoulun kurssi, mikä vastasi keskikoulua ja laulutaito oli ehdoton sekä soittotaito suotava. Laulu oli omana oppiaineenaan koulutuksen alkuvuosikymmenistä lähtien. V. 1908 valmistui uusi Ebeneser-rakennus, joka toimi yli 50 vuoden ajan Suomen ainoana lastentarhanopettajia kouluttavana oppilaitoksena. Koulutus laajeni vuoden 1950-luvun taitteessa Jyväskylään, Pietarsaareen ja Tampereelle, mutta esimerkiksi Jyväskylän seminaari toimi Ebeneserin alaisuudessa ja Tampereelle valittiin rehtoriksi Ebeneseristä valmistunut opettaja, joten opetussuunnitelmat olivat hyvin samankaltaiset ja sosiaalipedagoginen linjaus säilyi. Koulutus perustui pitkään Rothmanin ja Alanderin suunnitteluun ja heidän vuosittaisiin toimintakertomuksiin, mutta vuonna 1924 koulutus siirrettiin opetusministeriön valvontaan ja tästä lähtien opetussuunnitelmat hyväksyttiin opetusministeriössä. Seminaarit olivat yksityisten säätiöiden ja kannatusyhdistysten ylläpitämiä, kunnes vuonna 1977 kaikki yksityiset seminaarit muutettiin valtion seminaareiksi. (Meretniemi 2011, 255-264.)

Vuosina 1921-1924 Alkuopetus-lehden palstoilla käytiin keskustelua alkuopetuksen- ja lastentarhanopettajien koulutuksen yhdistämisestä, jatkaa Meretniemi (2011). Aukusti Salo puhui koulutusten yhdistämisen puolesta ja muun muassa Alander oli yhdistämistä vastaan kasvattajien pohjakouluvaatimusten, lasten kehitysvaiheisiin liittyvien tekijöiden ja Fröbelin pedagogiikan näkemysten vuoksi. (Meretniemi 2011, 263-264.) Suomeen astui voimaan oppivelvollisuuslaki vuonna 1921, joka veti osaltaan lastentarhan ja alakansakoulun ammattilaisia kauemmaksi toisistaan, kun alakansakoulu liitettiin osaksi kansakoulua ja lastentarha irtaannutettiin siitä (Virtanen 2009, 73).

3 NIVELVAIHEEN MUSIIKINOPETUS

Esi- ja alkuopetuksen musiikkikasvatus on jatkumoa jo aiemmin musiikin varhaiskasvatuksessa opituille musiikillisille taidoille ja se edistää johdonmukaisesti lapsen musiikillista sekä muuta oppimista musiikin avulla, toteaa Ruokonen (2016). Esi- ja alkuopetuksen musiikinopetuksen tehtävänä on tasoittaa oppilaiden erilaisista kasvuympäristöistä johtuvia kehityksellisiä ja kokemuksellisia eroavaisuuksia musiikilliseen oppimiseen liittyen. Esikouluikä on varsin haastava, mutta tärkeä vaihe lasten musiikillisessa kehityksessä. Lasten musiikilliset taidot vaihtelevat yksilötasolla hyvin paljon heijastuen musiikkiympäristöstä, jossa lapsi on kasvanut. (Ruokonen 2016, 61.)

Ruokonen (2016) mainitsee esiopetusikäisen lapsen olevan elinikäisen kasvuprosessinsa tärkeässä siirtymävaiheessa varhaislapsuudesta koulumaailmaan. Kuusivuotiaalla tapahtuu paljon muutoksia kokonaiskehityksessä ja esimerkiksi kehonhallinta voi ilmentyä kömpelyytenä, joka tulisi huomioida musiikinopetuksessa esim. musiikkiliikunnan keinoin. (Ruokonen 2016, 36.) Kuusivuotiaalla lapsella laajenee maailmankuva, Ruokonen (2016) jatkaa. Lapsi alkaa tiedostaa musiikilliseen ja taiteelliseen ilmaisuun liittyvät monet eri mahdollisuudet, mielipiteet ja näkökulmat. Lapsi ei enää ajattele olevansa sitä mitä kuvittelee olevansa, vaan on se, mitä osaa. Lapsi on kiinnostunut uusista asioista, ihmisistä ja kokemuksista, mutta samalla haluaa onnistua ja suoriutua tehtävistään ”oikein”. Tämä saattaa aiheuttaa joillekin lapsista jopa ahdistuneisuuden tunnetta. (Ruokonen 2016, 36.)

Musiikinopetuksessa on tärkeää tarjota lapselle lapsen oman tulkinnan ja luomisen kautta syntyneitä onnistumisen kokemuksia, jossa jokainen ratkaisu ja malli on yhtä oikea, kuvailee Ruokonen (2016). Harjoitukset, jotka korostavat spontaaniutta ja ilmaisun vapautta ovat tärkeässä roolissa osana opetusta, jotta lapsen oman keksimisen ja luovan ilmaisun ilo ei unohtuisi, vaan pysyisi ”oikein suoriutumisen” rinnalla. (Ruokonen 2016, 37.)

Ruokonen (2016) huomauttaa, että lapsi tarvitsee tässä siirtymävaiheessa erityistä kannustusta ja tukea kohdatessaan esteitä ja mahdollisia alemmuuden tai estyneisyyden tunteita. Opettajalla on tärkeä rooli lapsen musiikillisen ilmaisun emotionaalisena tukijana, jotta lapsella pysyy hyvä itseluottamus ja minäpystyvyyden tunne eikä lapsi vetäydy kokonaan musiikillisesta toiminnasta tässä kriisivaiheessa. (Ruokonen 2016, 36-37.)

3.1 Lapsen yleinen kehitys

5-6-vuotias lapsi on saavuttanut motoriikaltaan sekä kielellisesti lähes ”lopullisen” tasonsa, jonka jälkeen harjoittelulla on suuri merkitys. Haasteena onkin, kuinka saada oppiva oppimaan ja pysymään motivoituneena. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen & Mäkinen 1993, 48.)

Erittelen seuraavaksi 6-7-vuotiaan lapsen yleisen kehityksen pääpiirteitä tiedollisen, tunne-elämän sekä motoriikan kehityksen saralla pohjautuen psykologi Sinikka Kuosmasen laatimaan materiaaliin.

Tiedollinen kehitys:

- Lapsen maailmankuva laajenee kotimaan ulkopuolelle ja hän pystyy vertailemaan eri maiden oloja omasta kokemusmaailmastaan käsin.
- Lasta huolettavat saastuminen, sodat, nälänhätä yms.
- Lasta kiinnostavat numerot sekä kirjaimet ja hän voi jo opetella lukemaan sekä laskemaan.
- Lapsi hahmottaa ajallisen jatkuvuuden
- Lapsi on kiinnostunut erilaisista prosesseista ja tapahtumajärjestyksistä, kuten miten kasvit kasvavat, miten lehmästä saadaan maitoa, mitä tapahtuu, kun lumi sulaa

Tunne-elämä:

- Lapsen tunne-elämä voi olla epävakaata
- Lapsi nauttii, kun löytää oman taiteellisen ilmaisutapansa kuvallisesti, musiikillisesti ja kirjallisesti.
- Laadukkaat esteettiset elämykset ovat tärkeitä
- Roolileikit kertovat lapsesta paljon
- Lapsi pohtii esteettisiä kysymyksiä
- Sääntöleikit ja niiden noudattaminen ovat tärkeitä. Tarpeen mukaan lapsi keksii itse omia sääntöjä.

Motoriikka:

- Lapsen kehonhallinta voi olla haasteellista pituuskasvun sekä raajojen eriaikaisesta kasvusta johtuen. Liikunnalliset valmiudet saattavat taantua hetkellisesti.
- Lapsi harrastaa tasapainoilua
- Liikunnalliset ryhmä- ja sääntöleikit ovat lapselle tärkeitä
- Lapsella voi olla havaittavissa levottomuutta, vilkkautta ja hätiköimistä uuteen elämänvaiheeseen sopeutumisen ja kiihkeän kasvun aikana.

Hongisto-Åberg ym. (1993) kirjoittavat kouluunmenon merkitsevän kodin ja päiväkodin tutusta ympäristöstä irrottautumista sekä todellista vastuun kantamista omasta itsestä. Tämän uuden elämänvaiheen alkaessa on tärkeää tukea lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa, pohtia yhdessä lapsen kanssa luonnon ja ympäröivän maailman ilmiöitä sekä kuunnella lapsessa heränneitä elämäkysymyksiä. Lapselle on tärkeää tarjota monipuolisia taide-elämyksiä ja rohkaista lasta ilmaisemaan itseään taiteen eri keinoin hienomotoriikan sekä koordinaation harjoituksia unohtamatta. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 50-51.)

3.2 Lapsen musiikillinen kehitys

Seuraavassa taulukossa on esitelty lapsen tyypillinen kehityksellinen taulukko, mutta on hyvä muistaa, että ikä ja musiikillinen kehitys eivät aina kulje käsi kädessä (Ruokonen 2016, 43).

TAULUKKO 1. Lapsen musiikillinen kehitys (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017)

Ikävaihe	Tyypillinen musiikillinen havaitseminen ja oppiminen	Musiikkitoiminnassa korostuva alue
5-6-v.	<ul style="list-style-type: none"> - tajuaa sävelkorkeuden, rytmin ja melodian olemassaolon – osaa demonstroida joitakin musiikillisia käsitteitä - laulaa opetettuja lauluja yhä tarkemmin - tajuaa harmonian ja sointujen olemassaolon - osaa käyttää käsiä ja jalkoja itsenäisesti esim. taputtaa sanarytmiiä ja kävellä sykkeessä, kehittyy musiikkiliikunnassa tempon ja sykkeen tarkemmassa kehollisessa toteutuksessa - nauttii musiikillisista ryhmätansseista ja leikeistä - on innokas aloittamaan soittimen soiton opiskelun 	<p>Lapsen yksilöllisen ja ryhmälaulun tukeminen. Lasta rohkaistaan spontaaniin laulamiseen ja musiikilliseen keksimiseen, omien esitysten tuottamiseen. Harjaannutetaan sykkeen ja sanarytmien erottamista soittamisessa ja musiikkiliikunnassa. Tanssien opetteluun kautta musiikillisten muotorakenteiden kokeminen. Rytmii- ja melodiasoittimilla soittaminen ja viisikielisen kanteleen soiton aloittaminen. Harjoitellaan esiintymistä.</p>
6-7-v	<ul style="list-style-type: none"> - syventää ja harjoittelee 5-6-vuotiaana oppimiaan valmiuksia monipuolisen musiikillisen toiminnan ja ilmaisun kautta sekä tekee havaintoja ja arviointeja äänistä, musiikista ja sen tyyleistä - tajuaa, että sävelkorkeudelle, rytmille ja melodialle on olemassa symbolinen merkintätapa - oppii opettajan ohjauksessa työskentelemään ikäkaudelleen sopivassa musiikkiteknologisessa oppimisympäristössä luovan musiikillisen tuottamisen parissa 	<p>Soittimien soittaminen ja erilaisten säestyskuvioiden ja ostinorytmien harjoittelu. Yksin ja yhdessä laulaminen ja tanssiminen. Musiikillisten peruskäsitteiden tutkiminen ja alkeissymbolien opettelu musiikillisessa toiminnassa. Kuvapartituurin piirtäminen ja niistä soittaminen, luova tuottaminen. Tutustutaan orkesterisoittimiin. Käydään konsertissa mahdollisuuksien mukaan, järjestetään omia musiikkiesityksiä ja matineoita. Ikäkaudelle soveltuviin musiikkisovelluksiin tutustuminen tietoteknologisessa oppimisympäristössä</p>

3.3 Musiikinopetuksen menetelmät ja sisällöt

Erittelen seuraavaksi musiikillisia työtapoja, joita varhaisiän musiikinkasvatuksessa käytetään ja joita voi hyödyntää myös musiikin alkuopetuksessa.

3.3.1 Laulaminen

Laulamista on kautta aikojen käytetty mm. virkistäytymiseen, rentoutumiseen, tunnelman luomiseen, ihmisten yhdistämiseen ja yhteishengenluomiseen sekä omaan kulttuuriimme, että muiden maiden kulttuurien tutustumiseen ja siirtämiseen sukupolvelta toiselle, toteavat Hongisto-Åberg ym. (1993). Laulaminen on ihmiselle luonnollinen tapa harrastaa musiikkia, ilmaista tunteitaan sekä kommunikoida muiden kanssa. Jokaisella ihmisellä on oikeus laulamiseen ja kokea sen tuoma ilo. Laulaminen on yhtä luonnollista kuin puhuminen ja hengittäminen, mutta tempo hieman vaihtuu puhenopeutta hitaammaksi ja sävelkorkeus korkeammaksi. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 106, 143.)

Krokfors (2017, 156) kirjoittaa, että musiikin esi- ja alkuopetuksessa tulisi huomioida seuraavia tekijöitä laulujen valinnassa ja opettamisessa:

1. Lasten kanssa laulettavat laulut, joiden tavoitteena on, että lapsi oppii itse laulamaan ko. laulun.
2. Lapsille laulettavat laulut, joiden tavoitteena on, että lapsi kuuntelee ko. laulua.

Laulut, joissa lapsi laulaa mukana, tulisi olla lapsen ikätasolle sopivia mm. rytmisesti, muodoltaan sekä sävellajiltaan ja -alaltaan. Keskimääräinen sävelalue on c1-e2, toteaa Krokfors (2017). Lauluohjelmiston tulisi olla monipuolista, sanoitusten sopivan yksinkertaisia/monimutkaisia ja laulujen teemojen ja aihepiirien ajankohtaisia (esim. juhlat ja pyhät) sekä lasta kiinnostavia, kuvailee Krokfors (2017). Laulujen kuunteluun voi hyvin integroida esim. muita taideaineita, kuten musiikkimaalausta, -liikuntaa ja draamaa. Lisäksi käsiteltävää materiaalia voi muunnella vaihtelevin työtavoin, kuten improvisoiden, soittimien ja liikunnan keinoin, jatkaa Krokfors (2017). Uuden laulun tutustumiseen ja opettamiseen monia keinoja, joiden valintaan vaikuttaa itse laulu ja opetettava ryhmä. Ensisijaisen tärkeää on, että opettaja itse osaa laulun hyvin. Näin ollen oppilaat samalla peilaavat opettajasta hyvän laulusäveln ja luonnollisen hengityksen. (Krokfors 2017, 156-157, 160-161.) Laulun opettamisen menetelmiä ovat mm.

1. korvakuulolta/matkimalla oppiminen
2. kaikumenetelmä, jossa esilaulaja laulaa/lausuu säkeen, jonka muut toistavat. Soveltuvia lauluja ovat esim. suomalaiset kansanlaulut, AA BB-muotoiset laulut.
3. loruilu
4. kuvien ja muiden oheismateriaalien käyttö, kuten käsi- ja sorminuket, valokuva jne.

Krokfors (2017) kirjoittaa, että on erityisen tärkeää huomioida toistojen ja kertaamisen määrä. Lapset nauttivat osaamisestaan ja uskaltavat laulamaan paremmin lauluja, jotka ovat heille tuttuja. Lauluohjelmistoa on hyvä päivittää maltilla, sillä tärkeämpää on rohkaista kaikkia mukaan laulamaan ja huolehtia laulamisen laadusta kuin laulujen määrästä. Lauluhetkiin on hyvä ujuttaa myös leikkimielisiä äänenavauksia ja huomioida hyvä lauluergonomia ja luonnollinen äänenkäyttö ja hengitys niin lapsilla kuin aikuisella itsellään. Kun laulu on opittu, voidaan sitä kerrata ja kehitellä erilaisin leikein, muiden taideaineiden integraatiolla sekä ottaen mukaan erilaisia soittimia. Säestyksessä, esim. kitara-, kantele- tai ukulelesäestäminen, on hyvä huomioida, että opettajan soitto ei peitä lasten ääntä ja lapset ovat katsekontaktissa opettajaan. (Krokfors 2017, 164-170.)

3.3.2 Soittaminen

Soittamisen lähtökohtana on lapsen kokeilunhalu, kuuntelu sekä ääniin reagoiminen liikkein (Seppänen ja Lindeberg-Piiroinen 2017, 213). Seppänen ja Lindeberg-Piiroinen (2017) kirjoittavat, että oma äänemme ja kehomme ovat ensimmäisiä soittimia, jotka ovat periaatteessa aina käytettävissämme ja joiden käyttöön on vain mielikuvitusrajana. Oman kehomme lisäksi voimme hyödyntää soittamiseen itse tekemiämme soittimia sekä luonnosta löytyviä oksia ja kiviä ja niin edelleen, joilla rohkaistaan lasta mielikuvituksen käyttöön. (Seppänen ja Lindeberg-Piiroinen 2017, 264-272.)

Sosiaalisen kanssakäymisen näkökulmasta soittamisen keskeisin tavoite on kokea musiikki yhdessä, kertovat Seppänen ja Lindeberg-Piiroinen (2017). Soittaminen tuottaa iloa niin soittajalle itselleen kuin musiikin kuulijallekin siinä hetkessä ja tilannekontekstissa kuin ollaan. Samoin kuin laulaessa, lapset kokevat onnistumisen kokemuksia ja iloa huomattessaan osaavansa soittaa, joten soittamisessa on hyvä edetä rauhallisesti, vähin erin ja kerraten jo opittua materiaalia mikä osaltaan innostaa ja motivoi lasta oppimaan lisää. (Seppänen ja Lindeberg-Piiroinen 2017, 116-245.)

Seppänen ja Lindeberg-Piiroinen (2017) kertovat soittamisella olevan myös musiikillisia, sosiaalisia, motorisia sekä tiedollisia tavoitteita.

Soittamisen *musiikillisia* tavoitteita ovat:

- melodisen ja harmonisen ajattelun kehittyminen
- musiikillisen muodon hahmottaminen
- rytmitajun ja rytmiikan kehittyminen
- oma musiikillinen keksintä
- musiikillisen muistin kehittyminen
- musiikkitiedollisten valmiuksien perustan luominen
- oman maan ja muiden musiikkikulttuureihin tutustuminen
- soittotaitojen karttuminen niin ryhmässä kuin solistina

Soittamisen *sosiaalisia* tavoitteita ovat:

- musiikillisen yhteisön luominen ja siihen kasvaminen
- harjaantuminen yhteissoittoon
- soittamisen ilon kokeminen yksilönä ja osana ryhmää
- oman soittovuoron odottamisen ja toisten kuuntelemiseen oppiminen

Soittamisen *motorisia* tavoitteita ovat:

- hieno- ja karkeamotoristen valmiuksien kehittyminen
- koordinaatiokyvyn kehittyminen

Soittamisen *tiedollisia* tavoitteita ovat:

- oppia tuntemaan erilaisia soittimia ja niiden ominaisuuksia (nimeäminen, tunnistaminen ulkonäön ja äänen perusteella)
- oppia soittamaan ja käsittelemään erilaisia soittimia, soittotekniikka
- oppia hyödyntämään soittimien erilaisia äänellisiä ominaisuuksia omassa musiikillisessa keksinnässä
- kokea ja ymmärtää musiikillisten tekijöiden (erityisesti sointiväri, harmonia ja dynamiikka) merkitys elämyksellisesti

Ruokonen (2016) toteaa, että soiton esi- ja alkuopetuksessa on hyvä varmistaa, että lapset ovat käsitteellistäneet varhaisiän musiikkikasvatuksessa käytettävät peruskäsitteet, kuten dynamiikka ja tempo ja niissä esiintyvät vastakohtaparit, kuten piano - forte, voimistuva (crescendo)- hiljenevä (diminuendo) sekä soittavat sujuvasti perussykkeen. Näiden pohjalle rakentuu musiikin symbolikielen alkeiden opettaminen, nuottiviivaston hahmottaminen sekä sävelkorkeudet. (Ruokonen 2016, 39.) Opetuksessa voidaan hyödyntää erilaisia kuvia soittimista, värejä, kuvioita ja symboleja ennen varsinaisia nuotteja ja merkintätapoja. Nuottikirjoituksen ymmärtämisellä ei juurikaan vielä ole merkitystä, ellei lapsi aloita oman

instrumentin soittoharrastusta, sillä se saattaa romuttaa koko luovan lähestymistavan musiikkiin. Musiikin luovatoiminta on kuitenkin keskiössä esi- ja alkuopetuksen musiikkikasvatuksessa. (Lindeberg-Piiroinen ja Ruokonen 2017, 127.)

3.3.3 Musiikkiliikunta

”Musiikkiliikunnan vapauttavan ja inspiraatiota vaalivan luonteen avulla kehitetään mielikuvitusta, persoonallisuutta, omaa näkemystä sekä valtavasti sosiaalista sopeutumista ja yhteishenkeä. Sen avulla koetun luonnollisen purkautumisen kautta voi jokainen aistia vapauttavan ja riemullisen tunteen, jota tuskin liikaa korostetaan ennakolta ehkäisevänä tapahtumana.” – Inkeri Simola-Isaksson 2017

Inkeri Simola-Isaksson on suomalaisen musiikkiliikunnan oppiäiti, joka kehitti ja opetti musiikkiliikuntaa koko elämänmittaisen uransa ajan. Hänen mukaansa musiikkiliikunnan keskiössä on lapsi, jonka kasvua ja oppimista voi tukea kokonaisvaltaisesti monipuolisen musiikkiliikunnan keinoin. (Isaksson 2015, viitattu lähteessä Seppänen, Tarvonen & Lindeberg-Piiroinen 2017, 273.) Simola-Isakssonin opit perustuvat Sveitsiläisen Emile Jaques-Dalcrozen 1900-luvulla kehittämään musiikkikasvatusmetodiin, joka on lapsikeskeinen ja jossa korostetaan kokemista, keksimistä, ilmaisua sekä tuntemista. Metodi jakautuu kolmeen pääalueeseen: rytmikka, säveltapailu ja improvisointi. Kinestesien eli liikeaistin avulla vaikutetaan ihmisen musiikilliseen muistiin, tahtoon ja luovuuteen. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 195-196.)

Seppänen ja kollegat (2017) kertovat kehollisuuden kokemisen syventävän oppimista ja näin ollen musiikkiliikunta on tärkeä musiikkikasvatuksen osa-alue, jota tulisi hyödyntää osana musiikkihetkeä eikä vain irrallisena toimintamuotona. Musiikkiliikunnassa yhdistyy liike, musiikki, kuuntelu ja laulaminen. Lapsi herkistyy oppimaan ja nauttimaan musiikista kokonaisvaltaisessa toiminnassa koko kehollaan, jolloin musiikkia voi käyttää rentoutumiseen ja virkistäytymiseen. Lapsi liikkuu luontaisesti musiikin mukaan ja musiikkiliikunnan avulla tuetaan lapsen kehon toimintaa ja kasvua aktiivisen liikkeen ja tekemisen kautta. (Seppänen ym. 2017, 273-275.) Seppänen ja kollegat (2017) kertovat, että musiikkiliikunnassa hyödynnetään erilaisia toimintatapoja, kuten *aktiivista musiikinkuuntelua*, jossa todennetaan kehollisesti miltä musiikki tuntuu, kuulostaa ja mitä mielikuvia se meissä herättää. *Laululeikkien* avulla harjoitetaan kehon hahmottamista ja motoriikkaa sekä ns. syväoppiminen mahdollistetaan useiden toistojen kautta. Lapsen *luovaa musiikillista ilmaisua* tuetaan Rudolf von Labanin lähestymistavan mukaan havainnoimalla voimaa, aikaa, tilaa energiaa sekä

liikkeen muotoa. Luova musiikkiliikunta kehittää lapsen kehollista tietoisuutta, jonka harjoittaminen puolestaan kehittää lapsen tasapainoaisia, koordinaatiotaitoja, keskittymistaitoja sekä itsensä tuntemista. Musiikkiliikunnassa käytetään paljon valmiita ja perinteikkäitä *koreografioita sekä tansseja*, kuten erilaisia piiri- ja rivitansseja, neliömuodostelmia sekä letkoja, mutta niitä myös varioidaan ja keksitään uusia yhdessä lasten kanssa. Koreografian opetteleminen harjoittaa eritoten muistia ja koordinaatiotaitoja. (Seppänen ym. 2017, 278-282.)

Musiikkiliikunnan keskeisimpiä tavoitteita ovat musiikin ilon kokeminen liikkeen ja tanssin kautta sekä erilaiset motoriset, sosiaaliset ja kognitiiviset tavoitteet, kirjoittavat Seppänen ja kollegat (2017). Erittelen seuraavaksi nämä jälkimmäiset tavoitteet Seppäsen ja kollegoiden (2017) tavoin.

Motoriset tavoitteet:

- hieno- ja karkea motoriikan kehittäminen
- kehonhallinta
- oman kehollisen ilmaisun ja keksinnän kehittäminen

Kognitiiviset tavoitteet:

- musiikillisen käsitteistön ymmärtäminen ja soveltaminen
- sovittujen sääntöjen ymmärtäminen ja oppiminen
- muistin harjoittaminen
- minäkuvan vahvistaminen
- luovan ongelmanratkaisun ja mielikuvituksen käyttäminen

Sosiaaliset tavoitteet:

- terveen itsetunnon vahvistaminen
- toisen ihmisen kohtaaminen, koskettaminen ja huomioiminen
- vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- kokemusten jakaminen
- yhteisöllisyyden rakentaminen, ryhmän toimintakulttuurin luominen

Musiikkiliikunnan musiikillinen sisältö koostuu musiikin aktiivisesta kuuntelusta, musiikillisen muodon hahmottamisesta sekä tunnelman ja sointiväriin tunnistamisesta. Näihin elementteihin keskitytään liikunnan keinoin. Musiikkiliikunnan kautta tutustutaan myös aika-arvoihin ja tahtilajeihin, voidaan tunnistaa soittimia ja improvisoidaan. Perusturvallisuuden tunne sekä hyväksyvä vuorovaikutteinen ilmapiiri ovat avainasemassa lapsen luovalle ilmaisulle ja

oppimiselle aktiivisena oppijana ryhmän jäsenenä sekä yksilönä. (Seppänen ym. 2017, 276-277.)

3.3.4 Musiikin kuunteleminen

Kuuloaistimme joutuu jatkuvasti alttiiksi erilaisille ärsytyksille mm. kauppakeskusten taustamusiikille, liian kovalle, pitkäkestoiselle tai äkilliselle ja räjähtävälle melulle. Välillä olisi hyvä antaa tilaa myös hiljaisuudelle, jotta kuuloaistimme saa levätä. (Lindeberg-Piiroinen 2017, 179.) Kuuleminen ja kuunteleminen ovat kaksi eri asiaa, Lindeberg-Piiroinen (2017) korostaa. Kuunteleminen on kuulijan aktiivista toimintaa, jossa vaaditaan keskittymistä, tietoista havainnointia ja valintojen tekemistä. Kuuleminen on passiivinen tapahtuma. Musiikkikasvatuksessa on tärkeää auttaa lasten kuuntelukyvyn kehittymistä, sillä kuunteleminen, kuuntelemisen taito, on perusedellytys oppimiselle sekä kaiken toiminnan lähtökohta. Kuuntelukasvatuksen merkitys opetuksessa on merkittävää. (Lindeberg-Piiroinen 2017, 179-180.) Kuuntelun tulee olla tavoitteellista ja ryhmän ikä, kuuntelutottumukset, musiikinäytteen laatu sekä kesto huomioonottavaa. Lisäksi kuunteluolosuhteet ja tila tulisi huomioida, kirjoittaa Lindeberg-Piiroinen (2017). Kuuntelutilanteessa on hyvä myös huomioida mitä kuunnellaan: omaa puhe-/lauluääntä, itsetuotettua ääntä esim. eläinten äänten mallintaminen, muiden ihmisten ääntä vai ympäristön ääniä. Harjaannutetaanko kuuntelutilanteessa sisäistä kuuloa ja tonaalista muistia, vastakohtapareja, kuten hidas-nopea, kiihtyvä-hidastuva, korkea-matala, nouseva-laskeva, hiljainen-voimakas, hiljentyvä-voimistuva, soolo-tutti, tasajakoinen-kolmijakoinen vai kenties duuri-molli. (Lindeberg-Piiroinen 2017, 187-207.)

Lindeberg-Piiroinen (2017) huomauttaa, että on myös tärkeää, että lapsi tuntee itsensä tulleen kuulluksi, kun hän kertoo tarinoitaan tai laulaa laulua. Näin ollen rakennetaan lapsen itsetuntoa sekä vaikutetaan hänen monipuoliseen kehitykseen. Kun lasta kuunnellaan, lapsi peilaa samalla aikuisen toimintaa ja oppii itsekin kuuntelemaan muita ihmisiä. Kyse on vuorovaikutustaitojen harjaannuttamisesta. (Lindeberg-Piiroinen 2017, 180.)

Musiikilla on tutkitusti monia positiivisia yhteyksiä lasten hyvinvointiin sekä oppimiskykyyn, jatkaa Lindeberg-Piiroinen (2017). Esimerkiksi instrumentaalimusiikki, joka on melko hiljaista, hidastempoista ja sävelkorkeudeltaan matalaa, on todettu rauhoittavan stressiä ja auttavan kivun lievityksessä. Lempi musiikin kuuntelu vapauttaa dopamiinia, jolla on yhteyksiä

paremman motivaation syntymiseen, jonka kautta oppiminen ja muistaminen tehostuvat. On myös todettu, että musiikilla on liikkumista edistäviä vaikutuksia. (Lindeberg-Piironen 2017, 180.)

Aktiivisella kuuntelulla on eri lajeja, esittää Lindeberg-Piironen (2017):

1. Luova kuuntelu, johon voi integroida liikuntaa, draamaa, piirtämistä ja maalaamista sekä tarinointia, joiden avulla ilmaistaan kuullun musiikin herättämiä tunteita ja mielikuvia erilaisin apuvälinein.
2. Keskittynyt kuuntelu, jossa tarkkaillaan esim. musiikin eri elementtejä, kuten rytmin, tempon ja dynamiikan vaihteluita, sävelkulkuja, sointivärejä ja harmonioita jne. Musiikista voidaan poimia eri soittimia sekä efektejä ja seurataan musiikillista muotoa. Kuuntelun jälkeen keskustellaan löydöistä ja havainnoista, keksitään mistä musiikki kertoo ja onko se kaunista, rauhoittavaa vai pelottavaa jne. Musiikkinäyte on hyvä kerrata useampaan otteeseen, jotta kappale tulee tutuksi ja kuulija pystyy syventymään musiikkiin paremmin ja motivaatio kuuntelemiseen kasvaa.
3. Sisäinen kuuntelu, joka syntyy mieli- ja muistikuvan perusteella ilman ulkoista kuuloärsykettä. Sisäinen kuuntelu on esim. sävellyksien kuulemista mielessään ja nähdyn nuottikuvan kuulemista ilman äänellisesti tuotettua musiikkia.

3.3.5 Musiikin luova tuottaminen

Kuten aiemmin esitellyissäni työtavoissa olen jo maininnut, luovaa musiikintuottamista voi hyödyntää niin laulussa, liikkeessä, kuin soitossakin. Ruokonen (2016) kertoo, että musiikkikasvatus on oiva väylä tarjota monipuoliset mahdollisuudet lapsen musiikillisen sekä muun luovan ajattelun ja toiminnan kehittymiselle. Keskeisenä elementtinä musiikillisessa luovuudessa on äänien tutkiminen, jolloin kysytään ”mitä ääni on?” tai ”millainen ääni on”, jolloin opitaan kertomaan äänen sointiväristä, voimasta, kestosta tai korkeudesta. Näillä äänillä on tärkeää leikkiä ja kokeilla, jolloin improvisaatio ja säveltäminen kehittyvät. Äänten tuottamista voi kokeilla eri tavoin ja lisäksi ääniä voi keksiä itse. Äänileikkien avulla opitaan luovan musiikillisen ilmaisun lisäksi sosiaalista yhteistoimintaa sekä omien tunneilmaisujen ja mielenmaisemien ilmaisemista käytettävän äänimateriaalin avulla. (Ruokonen 2016, 168.)

Improvisoinnissa rohkaistaan lasta keksimään ja tuottamaan omia musiikillisia ideoita, rytmejä ja erilaisista äänistä koostuvia melodioita. Improvisoinnin apuna voi käyttää esim. äänimaisemia kuvista, tarinoista, liikkeestä tai mielikuvan pohjalta. Äänilähde voi olla oma ääni, kehorytmit, rytmisoittimet, luonnonmateriaalit, erilaiset esineet tai melodiasoittimet. Esimerkiksi Orff-soittimistosta laattasoittimet voi varustaa pentatonisella asteikolla (esim. c,d,e,g,a), jolloin improvisointi kuulostaa varmasti kauniilta ja harmoniselta. Pienten improvisaatioiden kautta päästään *säveltämiseen*, jota voi toteuttaa yksin tai ryhmässä. Säveltämisessä edetään vaiheittain, joita ovat sävellysmuodon miettiminen esimerkiksi onko kyseessä lastenlaulu tai instrumentaalisävellys, jonka jälkeen mietitään sävellyksen aihe, josta siirrytään sanoitukseen ja/tai melodiansävellykseen ja lopuksi teos tallennetaan nauhoittamalla tai tekemällä symbolinen nuottikuva. (Ruokonen 2016, 169-171.)

Sävellystehtävissä toteutuvat niin musiikilliset tavoitteet kuin laaja-alaiset oppimistavoitteet, toteaa Ruokonen (2016). Instrumentaalisävellyksen musiikillisena tavoitteena on kehittää lasten mielikuvitusta ja eläytymiskykyä erilaisiin musiikillisiin äänimaisemiin, kun taas laaja-alaisena oppimisen tavoitteena on kehittää kulttuurisia taitoja, ilmaisua ja sosiaalisia yhteistyötaitoja, tietoteknisiä taitoja ja monilukutaitoa. Instrumentaalisävellyksen tuottaminen voidaan hyvin integroida muihin oppiaineisiin ja moniin aihepiireihin, kirjoittaa Ruokonen (2016). Myös lastenlaulun ryhmäsäveltämisen tavoitteena on yhteisöllisen musisoinnin sekä kulttuurisen osallisuuden edistäminen musiikillisessa oppimisprosessissa, jossa tuloksena syntyy uutta lasten musiikkikulttuurista materiaalia, Ruokonen (2016) kertoo. Oppimisprosessissa toteutuu myös laaja-alaisen osaamisen tavoitteet; luovan ajattelun ja oppimaan oppimisen edistäminen, ryhmätöytäitojen, tietoteknisten taitojen sekä monilukutaidon edistäminen. (Ruokonen 2016, 171-173.)

Seuraavaksi esittelen Ruokosen (2016) esimerkin, jossa lastenlaulun säveltäminen etenee design-oppimisen nelivaiheisen syklin mukaan:

1. Sävellystehtävään valmistautuminen, jolloin tutustutaan erilaisiin lastenlauluihin ja niiden elementteihin, kuten sanoitusten aiheisiin, musiikillisiin muotorakenteisiin, säveliin ja sointukulkuihin. Tutustutaan ääniin ja niiden keston, tasoon, voimaan sekä sointiväriin. sävelletään/kirjoitetaan sanat. (johdanto)
2. Tutkiminen ja oivaltaminen, jolloin lapset ideoivat ja tutkivat, kokeilevat ja muotoilevat omia lastenlaulu aihioitaan. Aihioita voi syntyä useita. (DOP-oppimisen suunnittelu)

3. Lastenlaulun prototyypin muodostuminen, jolloin laulua testataan yhdessä laulamalla ja muotoillaan lopulliseen muotoonsa. Mikäli ensimmäiseen malliluonnokseen ei olla tyytyväisiä, on mahdollista palata edelliseen vaiheeseen ja valita sieltä uusi kehiteltävä lastenlaulun aihio. Tässä vaiheessa voi syntyä myös useita lastenlaulusävellyksiä. (DOP-oppimisen toteutus)
4. Valmis laulu, jolloin säkeistöt ovat valmiit ja laulu soinnutettu. Lastenlaulu harjoitellaan esitettävään kuntoon, nauhoitetaan sekä tallennetaan symboli/nuottikuvaksi. Mikäli sävellettyjä lauluja on useita, voidaan näistä tehdä oma levy. (DOP-oppimisen jakaminen)

Itä-Suomen yliopiston verkkosivuilla (2020) on esitelty Design-suuntautunut pedagogiikka, DOP, joka pyrkii kehittämään oppilaissa tällä vuosituhannella vaadittavia taitoja erilaisia työvälineitä, omaa osaamista, ulkopuolista osaamista sekä teknologiaa hyödyntämällä projekteissa tapahtuvan yhteistyön avulla. Menetelmää on kehitelty Savonlinnan opettajakoulutuslaitoksella. (Uef 2020.)

3.4 Opetussuunnitelma

”Musiikinopetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen”, todetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (POPS 2014, 141).

Musiikilla on monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilön ja yhteisöjen toiminnassa. Musiikinopetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan näitä merkityksiä. Oppilaalle rakentuu utelias ja arvostava suhtautuminen musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Musiikinopetuksella pyritään laajentamaan oppilaan musiikillista osaamista, vahvistamaan myönteistä suhtautumista musiikkiin ja luomaan pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikillinen toiminta on osallistavaa, jossa oppilas pääsee toimimaan monipuolisesti äänten ja musiikin parissa. Näin ollen edistetään oppilaan musiikillisten taitojen ja ymmärtämisen kehittymisen lisäksi myös kokonaisvaltaista kasvua sekä yhteistyötaitoja. (POPS 2014, 141.)

Musiikin opetuksen tavoitteina ovat oppilaan osallisuuden, musisoinnin, luovan tuottamisen, kulttuurisen ymmärryksen sekä monilukutaidon tukeminen ja edistää oppilaan hyvinvointia ja

turvallisuutta musiikissa. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia oppimaan oppimiseen musiikissa. (POPS 2014, 141-142.)

Vuosiluokilla 1-2 musiikillinen toiminta painottaa opetussuunnitelmassa (2014) parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi oppilaat voivat yhdessä kokea kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen. Laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun kautta opitaan musiikkikäsitteitä ja ilmaisukeinoja. Oppilaille luodaan tilanteita, joissa he pääsevät suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia äänikokonaisuuksia ja käyttämään mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään, jotta luova musiikillinen ajattelu ja esteettinen musiikillinen ymmärrys kehittyy. Musiikillisen toiminnan voi luontevasti liittää eheyttävään opiskeluun niin koulun arjessa kuin juhlassa. (POPS 2014, 141.)

Opetussuunnitelmassa (POPS 2014) korostetaan oppilaan omaa osallistumista ja aktiivista toimijuutta, eli musiikkia opitaan musisoimalla: laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Nämä edistävät oppilaan musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja yhteistyötaitoja. Oppilaille tulee tarjota säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. (POPS 2014, 141.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) on kirjattu vuosiluokille 1-2 tärkeimmiksi musiikinopettamisen sisältöalueiksi:

- miten musiikissa toimitaan
- mistä musiikki muodostuu
- musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
- musiikinopetuksen ohjelmisto

4 PÄIVÄKOTIKOULUT JYVÄSKYLÄSSÄ

”Päiväkotikoulusta muodostuu turvallinen, monipuolinen ja motivoiva oppimisympäristö, joka innostaa lapsia oppimiseen ja kasvuun” (Liimatainen, 2020).

Jyväskylän lisäksi päiväkotikouluja löytyy Lappeenrannasta. Lappeenrannan kaupungin nettisivuilla mainitaan, että Lappeenrantaan on perustettu Lappeen ja Pontuksen päiväkotikoulut. (Lappeenranta 2020.) Näiden lisäksi Lappeenrannan kaupunki on juuri tehnyt päätöksen, että kaupunkiin perustetaan uusi Kourulan päiväkotikoulu, jonka tulisi olla valmis syksyllä 2020 (Yle uutiset 2020). Jyväskylän ja Lappeenrannan päiväkotikoulut ovat siis tällä hetkellä ainoat lähdemateriaalit tutkimukseeni.

Päiväkotikoulu on oppimisympäristö, jossa lapset aloittavat varhaiskasvatuksessa ja jatkavat esi- ja peruskouluun. Oppimisympäristö on kaikille yhteinen, jossa on samat lapset ja aikuiset. Näin ollen lapsi pääsee pikkuhiljaa tutustumaan laajenevaan yhteisöön ja oppimisympäristöihin. Päiväkotikoulu on toimintojen, suunnittelun sekä hallinnon osalta integroitu päiväkodin ja koulun yhteisyksikkö. (Jyväskylä 2020.)

Jyväskylään on perustettu mm. Janakan, Kangasvuoren, Kuohun, Muuratsalon, Nenäinniemen, Puistokadun, Savulahden, Säynätsalon, Tikkanen sekä Vesangan päiväkotikoulut ja Kortepohjaan päiväkotikoulu on valmisteilla (Jyväskylä, 2020). Jyväskylän päiväkotikoulujen kotisivujen ja verkko-oppimisympäristön Pedanetin mukaan päiväkotikoulu on päiväkodin ja koulun toiminnallinen yhteisyksikkö, joka toimii yhteisten tavoitteiden suunnassa lapsen opinpolun eheyttämiseksi. Jyväskylän varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimijat tekevät yhteistyötä yhtenäisen opinpolun luomiseksi varhaiskasvatuksesta perusopetukseen sekä aina toiselle asteelle saakka. (Jyväskylä 2020.)

Jokaiselle oppilaalle on tavoitteena luoda ehyt ja yksilöllinen opinpolku ja kiinnittää erityisesti huomiota nivelvaiheisiin, eli esi- ja alkuopetuksen, ala- ja yläkoulun sekä toiselle asteelle siirtymisien vaiheisiin. Lisäksi huomiota kiinnitetään oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseen, joka muodostaa tärkeän osan yhtenäistä opinpolkua ja on moniammatillisen yhteistyön lisäksi yhtenäisen opinpolun perusta. Yhtenäisen opinpolun kehittämiseksi, on luotu työryhmä, jossa on edustajia kaikilta kouluasteilta. Päiväkotikouluverkoston kehittämistyön tavoitteena on *vahvistaa* nivelvaihe yhteistyötä yhdenvertaisuusnäkökulma huomioiden koko varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen alueella, *kehittää* uusia ja *vahvistaa* jo olemassa olevia

alueellisia näkökulmia ja *kokeilla* niitä käytännössä, *pohtia* heille sopivia joustavan koulunaloituksen malleja oppimisen tuen näkökulmasta, *hyödyntää* vertaisoppimisen edut päiväkotikoulu verkostotiimeissä sekä *tukea* uusien päiväkotikoulujen toimintakulttuuria. (Jyväskylä 2020.)

Jyväskylän Pedanet-sivustolla (2020) esitellään esimerkiksi seuraavanlainen toiminta-ajatus ja arvopohja Kortepohjan päiväkotikoulun toiminnalle:

- Rohkeasti aikaansa edellä – Yhdessä uskaltaudutaan yrittämään, kokeilemaan ja kehittämään uutta!
- Vastuullisuus – Minun ja meidän on hyvä kasvaa yhdessä!
- Luottamus – Minusta ja meistä tulee jotain!
- Luovuus – Tekemisen meininki!
- Avoimuus – Jokaisen mielipide on arvokas ja tärkeä!
- Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat: Päiväkotikoulumme on hyvä/paras paikka kasvaa, oppia ja tehdä työtä
- Resurssiviisas käyttö: Me on enemmän kuin minä, tehdään asioita yhdessä yhteisissä tiloissa.
- Kotikansainvälisyys: Minä, me ja maailmani
- Liikuntapääkaupunki: Liikkuva varhaiskasvatus ja koulu ovat luonteva osa arkeamme. Iloitsemme ja voimaannumme liikkumisesta!

Jyväskylän päiväkotikouluille on luotu yhteiseksi työvälineeksi toimintaa ohjaava päiväkotikoulujen pedagoginen käsikirja, jonka on laatinut Päivi Liimatainen. Käsikirja sisältää toimintakulttuurin kuvauksen, toiminnan yhteiset arvot, sisällöt, pedagogiset ratkaisut ja työtavat sekä kuvauksen monitoimisen ja muuntojoustavan oppimisympäristön käytöstä. Jokainen päiväkotikoulu kirjoittaa oman pedagogisen suunnitelmansa pedagogisen käsikirjan viitoittamana. (Jyväskylä 2020.) Pedagogisessa käsikirjassa ilmenee, että yhtenäisen opinpolun rakentaminen on pitkä, sinnikäs prosessi, joka vaatii aikaa ja sen toteutumista seurataan aktiivisesti kirjaamalla asioita selkeästi esille sekä jatkuvalla arvioinnilla. Prosessi koskee kaikkia, niin lapsia kuin huoltajiakin kasvatuskumppanuuden hengessä. Toimintakulttuuria, jonka perustana on missio ja visio, rakennetaan yhdessä koko henkilöstön voimin arkipäivän toiminnassa jatkuvasti kehittäen, arvioiden ja johtaen. (Liimatainen 2020, 3-5.)

Päiväkotikoulujen pedagogisessa toiminnassa korostetaan monipuolisia työtapoja tiimi- ja työparityöskentelyssä sekä yhteistyössä koko päiväkotikoulun henkilöstön kesken. Näin ollen jokainen opettaja pääsee hyödyntämään vahvuuksiaan ja henkilöstön erityisosaamista voidaan hyödyntää joustavasti niin pienempien kuin isompienkin lasten ohjaamisessa. Tällä tavoin pedagoginen jatkumo on luontaista ja vuorovaikutus tuttujen aikuisten kanssa jatkuu. Pedagogisessa toiminnassa korostetaan leikkipedagogiikkaa, jossa korostuu ilmiölähtöisyys, kokonaisvaltaisuus, toiminnallisuus, tutkiva oppiminen ja vertaisoppiminen. Pienempien, 1–5-vuotiaiden lasten, toiminnassa korostuu tutkiminen, toimiminen, pohtiminen, liikkuminen, leikkiminen sekä monipuolinen taiteellinen ilmaisu ja isompiakin lapsia kannustetaan aktiivisuuteen ja yhteistyöhön muiden oppijoiden kanssa sekä luovuuteen. (Liimatainen 2020, 5.)

Päiväkotikoulujen oppimisympäristöt ovat rakennettu niin, että ne tukevat eri-ikäisten oppijoiden tutkivaa ja toiminnallista oppimista, kirjoittaa Liimatainen (2020). Oppimisympäristö laajenee myös lähiympäristöön ja luontoon. Oppimisessa hyödynnetään eri oppiaineiden näkökulmia ja erilaisia oppimisympäristöjä, joka tukee laaja-alaista oppimista, digitaalisuutta unohtamatta. Koulu jakautuu soluihin 0-2, 3-5, 6-9 tai esiopetus-2, 3-5, 6-7 sekä 8-9 ja solut koostuvat kotitiloista, yhteisaulasta sekä pienemmistä työskentelytiloista. Solumalli tukee yhteistoiminnallista sekä perinteistä opetusta ja solujen tulee olla muuntautumiskykyisiä erilaisten ryhmäjakojen vuoksi. Vaihtuva ja muuntuva oppimisympäristö tarjoaa oppijalle monipuoliset tiedonhankintamahdollisuudet ja lapsi pääsee itse vaikuttamaan ja kehittämään omia oppimistyylejään. Lapsia kannustetaan avoimeen ja aktiiviseen keskustelu-ympäristöön, joka luo tasa-arvoista kulttuuria oppijaryhmät ylittäen. (Liimatainen 2020, 5-9.)

Pedagogisessa käsikirjassa korostetaan hyvinvointioppimista, jota päiväkotikoulussa tuetaan vahvistamalla liikunta- ja kielipolkua sekä musiikkikasvatuksen opinpolkua. Musiikkikasvatuksen opinpolku alkaa varhaiskasvatuksesta, joka luo perustan lapsen monipuoliselle kehitymiselle, hyvinvoinnille sekä itseilmaisun ja vuorovaikutuksen harjoittamiselle. Musiikki on yhteinen kieli ja väline tunnetaitojen harjoittamiselle. Musiikkikasvatuksen tilat ovat kaikille yhteiset ja siellä rohkaistaan lasta ja annetaan tilaa eri ikäkausille tyypillisille toiminnallisuudelle, kokeilulle, luovalle työskentelylle, liikunnalle, leikille ja elämyksille. (Liimatainen 2020, 7-8.)

5 MUSIIKINOPETUKSEN AMMATTILAISUUS VARHAISKASVATUKSEN OPETUKSESSA

5.1 Kompetenssi ja kvalifikaatio

Musiikillista kompetenssia ovat henkilön todelliset musiikilliset valmiudet, johon sisältyvät musiikilliset tiedot ja taidot sekä pedagoginen osaaminen tai sisältötieto (Suomi 2019, 19). Luukkainen (2005) toteaa kompetenssin liittyvän työntekijän näkökulmaan ammattitaidosta. Kompetenssi on yhtä kuin pätevyys, joka tarkoittaa työntekijän kykyä suoriutua annetuista tehtävistä. Tämä ilmenee käytännöntyössä. Työkokemus on merkittävässä asemassa kompetenssin kehityksessä, joka kehittyy ihmisillä eri tavoin. (Luukkainen 2005, 43.)

Suomi (2019) käsitteli musiikinopettajan kompetenssia väitöskirjassaan pohjautuen Gino Stefanin (1985) musiikillisen kompetenssin malliin musiikin tulkinnan ja ymmärtämisen näkökulmasta. Stefani määrittelee musiikilliseen kompetenssiin sisältyvän musikaalisuuden, kyvyt ja taito tuottaa musiikkia, sekä tietämyksen esimerkiksi musiikin historiasta ja tyyleistä, mutta ensisijaisia tekijöitä ovat hänen mielestään kuitenkin kulttuurilliset musiikilliset merkitykset. (Stefani 1985, viitattu lähteessä Suomi 2019, 58.) Stefanin teoriassa musiikillinen kompetenssi jakautuu viidelle tasolle, jossa kaksi alinta tasoa ovat ns. yleistä kompetenssia, joka on kaikkien ulottuvilla ja ”ei musiikillista”. Kolmella ylimmällä tasolla musiikki käsitellään yksilön kokemuksina musiikkina ja taiteena. Professionaalisen musiikin kompetenssin alue on ylimmällä tasolla, joka on kehittynyt ensimmäisestä tasosta alkaen käyden kaikki tasot läpi.

1. *Yleiset koodit*, jotka ovat peruskaavoja, skeemoja, joiden avulla yksilö havainnoi, tulkitsee, vertailee ja luokittelee kuulokokemuksia muuttumisen, vastakohtaisuuden tai samanlaisuuden periaatteella. Esimerkiksi korkea - matala, hiljainen - kova. Yleiset koodit voivat olla myös yksilön tiedostamattomia tunnekokemuksia.
2. *Sosiaaliset käytänteet*, jotka omaksutaan omasta kulttuurista.
3. *Musiikilliset tekniikat*, eli musiikin teorian ymmärtäminen. Tällä tasolla yksilö pystyy käsittelemään musiikillisiä parametrejä, korkeus, sointiväri, dynamiikka, kesto, ja hän osaa esimerkiksi soittaa ja soinnuttaa erilaisin tavoin.

4. *Tyylillinen kompetenssi*, eli eri aikakausien, tyylien ja tekijöiden erilaisten musiikillisten ja tekniikoiden piirteiden tunteminen. Esimerkiksi barokki, romantiikka tai jazz.
5. Kompetenssi *teosten* tasolla ilmenee taiteellis- esteettisenä hahmotuksena. Esimerkiksi kriittinen konserttiarviointi.

Kosonen (2009) kuvailee opettajan tapaa sekä edellytyksiä ymmärtää ja oppia musiikkia soveltaen Stefanin (1985) musiikillisen kompetenssin teoriaa niin sanotuksi kirjokuorimalliksi, jossa asiantuntijatiedolla sekä peruselämysten tasoilla ja musiikillisen käyttäytymisen tavoilla on omat alueensa, mutta myös yhteistä aluetta. Musiikinopettaja on substanssin, tässä tapauksessa musiikinopetuksen, asiantuntija ja opetuksen lähtökohtana on opettaa oppilaille uutta jo aiemmin opittua täydentäen yksin ja yhdessä. Kosonen (2009) toteaa opettajan musiikillisen asiantuntijuuden olevan yksi musiikinopetuksen tärkeä perusta. Musiikinopettaja on koulun kulttuurilähettiläs, jonka kompetenssiin sisältyy paljon musiikkitietoutta, kokemuksia, intuitioita ja toimintamalleja, joita hän hyödyntää opetuksessaan tietoisesti ja tiedostamatta. (Kosonen 2009, 162-164.)

Kvalifikaatio, eli osaamisvaatimukset määrittyvät Luukkaisen (2005) mukaan työtehtävien määrytyksistä. Ammattitaitoiselta henkilöltä vaaditaan tietynlaista osaamista työn tekemiseksi ja kehittämiseksi. Kvalifikaatio on työntekijän tunnustettua osaamista, jolla hän vastaa työnantajan tai työn haasteeseen. Opettajan kvalifikaatiovaatimukset ovat kirjattu opetussuunnitelmiin, opettajakelpoisuuksia koskevaan asetukseen tai viranhakuilmoitukseen. (Luukkainen 2005, 42.)

Luukkainen (2005) kuvailee, että opettajan ammattitaito voi olla mutkikas, sillä henkilöllä voi olla valmiuksia (kompetenssia) tehdä annettuja tehtäviä, vaikka hänellä ei olisi virallista tutkintoa tai osaaminen ei ole tavalla tai toisella tunnustettu (kvalifioitu). Tilanne voisi olla myös päinvastainen, jolloin henkilöllä on suoritettu opettajantutkinto, mutta hän ei suoriudu käytännöntyöstä. (Luukkainen 2005, 43.)

Kvalifikaatiota tutkiessa nousee usein myös esille Luukkaisen (2005) kuvailema äänetön ammattitaito tai piilevä/sanaton tieto, jotka tarkoittavat työssä tarvittavia taitoja, jotka ovat osa työn kokonaishallintaa ja esiintyvät käytännöllisenä tai toiminnallisena tietona. Nämä voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia taitoja, jotka henkilö on sisäistänyt ja juurruttanut toimintaansa niin, että niitä ei tarvitse erikseen miettiä. Opetustyössä tärkeässä roolissa on

vuorovaikutus, jossa hiljainen tieto korostuu esimerkiksi oppilaiden käsittelyn ja kohtaamisen taidoissa. (Luukkainen 2005, 45-47.)

5.2 Asiantuntijuus ja opettajuus

Luukkainen (2005) kuvailee opettajan ammattia asiantuntija-ammattiksi. Professionaalisuus on hänen mukaansa vahvaa asiantuntijuutta. Opettajan ammatti onkin yksi tarkimmin määriteltyjä niin kelpoisuuksien kuin koulutuksen osalta. (Luukkainen 2005, 27-29.)

Professioon liitetään yleisesti erityispiirteitä, joita Luukkainen (2005) nostaa esiin useammasta lähteestä. (Carr 2000, 13-16; Laitila 1999, 77-78; Meriläinen 1999, 26-28; Strike ja Soltis 1992, viitattu lähteessä Luukkainen 2005, 28.)

- riittävä erityisasiantuntemus
- eettinen toiminta asiakkaiden parhaaksi ja pyrkimys yhteisen hyvään
- ammatillinen autonomia, johon kuuluvat vastuullinen itsenäisyys, sitoutuminen ammatilliseen kasvuun, oman ammattitaidon kehittäminen sekä ammatin uudistaminen ja kehittäminen
- ammatin yhteiskunnallisen arvostuksen parantaminen
- ammattipätevyyden määrittely
- jatkuvan oppimisen merkitys ja oppimisesta oppiminen
- akateeminen koulutus
- yhteiskunnan hyvinvoinnille tärkeiden palveluiden tarjoaminen
- ammattitaitoon kuuluva vapaus ja vastuu
- rationaaliseen päättelyyn ja loogiseen ajatteluun liittyvät haasteet
- persoonaan ja tunne-elämään liittyvät tekijät

Lisäksi Luukkainen (2005) määrittelee erikseen kollegiaalisen profession, joka tarkoittaa oppimista kollegoilta ja yhdessä kollegoiden kanssa ja jossa korostuu yhteistyö (Luukkainen 2005, 31).

Luukkainen (2005) kertoo, että opettajuus koostuu useista eri tekijöistä ja se on erilaista eri yhteiskunnissa eli opettajuus on näin ollen kulttuurisidonnaista. Opettajuus kuvaa opettajan työtä, jota muovaavat arkityössä tarvittavat taidot, mutta ennen kaikkea yhteiskunnan odotukset opettajan työtä kohtaan. Henkilö toteuttaa opettajuuttaan yhteiskuntalähtöisesti, mutta myös omista näkemyksistään lähtien. Hän vastaa opettajuuden asettamiin haasteisiin asiantuntemuksellaan ja kompetenssillaan. Opettajuus ja siihen liittyvät osatekijät ovat

sidonnaisia aikaan, mutta joitakin osatekijöitä voidaan edelleen mieltää kuuluvan opettajuuteen, kuten

- ihmiskäsitys
- tiedonkäsitys
- oppimiskäsitys
- sisällön hallinta
- eettisyys
- itsemääräämisoikeus
- rooli yhteiskunnallisena toimijana
- taitojen kehittäminen

Opettajuudesta seuraavia ilmentymiä ovat muuan muassa

- pedagogiset ratkaisut
- opetussuunnitelmien sisältöpainotukset ja tarkkuus,
- kehittämis- ja kehittymishalukkuus
- ammattikunnan sisä- ja ulkopuoliset yhteistyömuodot

Opettajuus on Luukkaisen (2005) mukaan muutakin kuin opettamista ja opetustyön teknistä taitamista. Opettajuuden tarkastelussa täytyy huomioida uudet oppimisympäristöt ja kumppanuudet, muutosprosessin kohtaaminen sekä eritoten työyhteisöllisyys. (Luukkainen 2005, 17-19.)

5.3 Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusehdot ja koulutus

Uusi varhaiskasvatuslaki (540/2018) astui voimaan 1.9.2018. Tämän lain myötä lainsäädäntöä ajanmukaistettiin, selkeytettiin ja tarkennettiin käsitteellisesti. Varhaiskasvatuksen henkilöstöön ja varhaiskasvatuksen tiedontuotantoon liittyvät seikat olivat uuden lain merkittävimpiä uudistuksia. Varhaiskasvatuksessa työskentelee tulevaisuudessa moniammatillisena tiiminä varhaisiän opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja sekä lastenhoitajia. Uuden lain myötä kelpoisuuden voi saada myös tutkintoja täydentämällä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020).

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) määritellään varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusvaatimukseksi vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto. Tutkintoon sisältyy varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, tai jota on täydennetty mainituilla opinnoilla. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 26 §.)

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) esitetään, että kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan on huolehdittava, että varhaiskasvatuksessa on riittävä määrä eri kelpoisuusvaatimuksia täyttävää henkilöstöä, jotta varhaiskasvatukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa ja jotta myös vammaisten ja muiden lasten tuen tarpeisiin vastataan. Lisäksi varhaiskasvatuksessa voi olla lasten tarpeet ja varhaiskasvatuksen tavoitteet huomioiden myös muuta henkilöstöä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 25 §.)

Jyväskylän yliopiston verkkosivuilla kerrotaan, että kasvatustieteen kandidaatin tutkinto on 180op. Tämä pohjautuu asetukseen yliopistojen tutkinnoista (7947/2004 § 12-16.)

Opinnot koostuvat

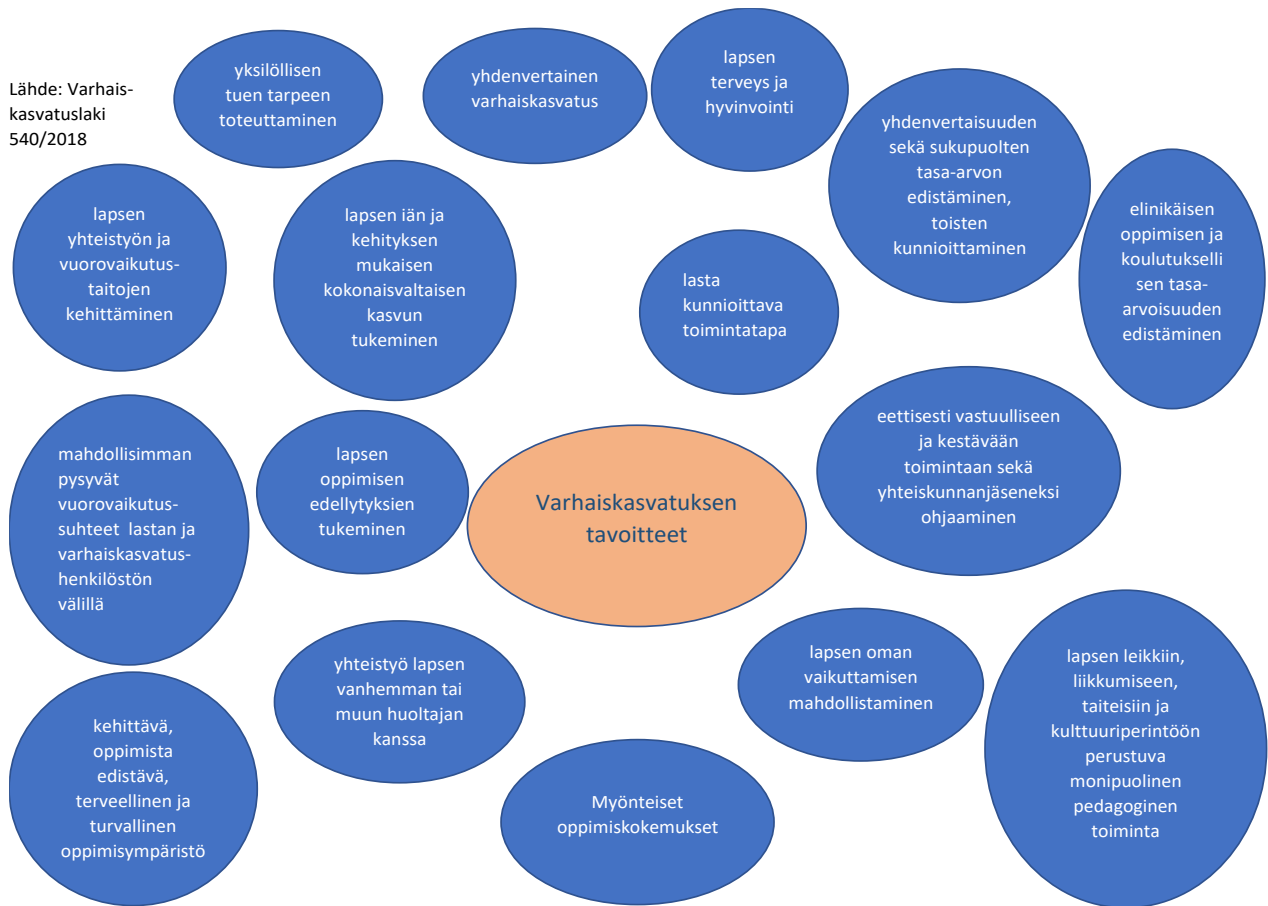
- kasvatustieteen perusopinnoista (25op)
- kasvatustieteen aineopinnoista (35op)
- varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetuksen ammatillisia valmiuksia antavista opinnoista (75op)

Muista yhteisistä opinnoista:

- yleisopinnot (10op)
- viestintä- ja kieliopinnot (10op) sekä
- vapaasti valittavista opinnoista (25op)

Vapaasti valittavat opinnot voi suorittaa sivuainekokonaisuutena tai koostaa yksittäisistä kursseista. (Jyväskylän yliopisto 2020.) Musiikkia on pakollisena opintoina 4op:n verran, mikä on mielestäni todella vähän, sillä tällä musiikinopiskelulla voi päästä opettamaan musiikkia herkässä ja kriittisessä kehitysvaiheessa oleville lapsille. Luokanopettajien musiikin vähäiset opinnot nousivat esiin myös Suomen (2019) väitöskirjassa karuun tuloksin, On siis opiskelijoiden mielenkiinnosta kiinni, valitseeko hän opinpolulle lisää musiikinkursseja vai opettaako lapsille musiikkia 4 op:n koulutuksen pohjalta.

5.3.1 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

KUVIO 2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet, Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3§.

Edellä on kuvattu, KUVIO 2, varhaiskasvatuksen tavoitteet, jotka ovat esitelty varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Näitä tavoitteita voidaan saavuttaa myös musiikillisin keinoin. Musiikki voidaan liittää kaikkiin tavoitteisiin. Erityisesti musiikillinen toiminta perustuu monipuoliseen pedagogiseen toimintaan, jossa korostuu lasten leikki, liikkuminen, musisointi ja muiden taideaineiden integrointi sekä kulttuuriperintö. Varhaisiän musiikkikasvatuksessa ja musiikin alkeisopetuksessa musiikinopetus on yhdenvertaista, tasa-arvoista ja lasta kunnioittavaa. Musiikin avulla kehitetään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä mahdollistetaan lapsen oma vaikuttaminen musiikilliseen toimintaan ja päätöksentekoon. Lapselle luodaan myönteisiä oppimiskokemuksia kehittävässä, terveellisessä, turvallisessa ja oppimista edistävässä oppimisympäristössä, joka osaltaan edistää lasten terveyttä ja hyvinvointia. Musiikillisessa toiminnassa tuetaan lapsen iän ja kehitysvaiheen mukaista kokonaisvaltaista kehitystä.

5.4 Varhaisiän musiikinopettajan koulutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkosivuilla (2020) kerrotaan musiikkipedagogin, varhaisiän musiikkikasvatuksen (Vamuka) opintopolun, tutkinnon olevan 240 opintopistettä, joka koostuu kuudesta osa-alueesta:

- työelämävalmiudet (24op.)
- musiikillinen osaaminen (100op.)
- pedagoginen osaaminen (60op.)
- musiikkialan työelämäosaaminen (40op.)
- yrittäjäys- ja innovaatiotoiminta (0-15op.)
- vapaasti valittavat opinnot (11op.).

Opinnot painottuvat 0-8-vuotiaiden lasten musiikkikasvatukseen. Valmistuttuaan opiskelija saa kelpoisuuden toimia varhaisiän musiikinopettajana esimerkiksi musiikkioppilaitoksissa, yksityisissä musiikkileikkikouluissa, kansalais- ja työväenopistoissa tai päiväkodeissa tuntiopettajana. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2019.)

5.5 Alkuopetuksen musiikinopettajan kelpoisuusehdot

Luokanopettajan kelpoisuus

(Asetus 986/1998, 4 §.)

Luokanopettajalta vaaditaan kasvatustieteen maisterin tutkinto, peruskoulussa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot ja opettajan pedagogiset opinnot. Henkilö, jolla on kelpoisuus antaa aineenopetusta perusopetuksessa ja joka on suorittanut ns. monialaiset opinnot, voi myös toimia luokanopettajana.

Aineenopettajan kelpoisuus

(Asetus 14.12.1998/986, 5 §.)

Aineenopetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut:

1) ylemmän korkeakoulututkinnon;

2) kussakin opetettavassa aineessa vähintään 60 opintopisteen laajuiset aineenopettajan koulutukseen kuuluvat opetettavan aineen opinnot, jotka ovat oppiaineen tai siihen rinnastettavan kokonaisuuden perusopinnot ja aineopinnot; sekä

3) vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot

Oman kokemuksen mukaan luokanopettajilla on hyvin erilaiset musiikilliset valmiudet, esimerkiksi säestäminen ja laulujen opettaminen, pienten lasten musiikinopetukseen. Mikäli luokanopettajalla ei ole omaa innostusta ja harrastuneisuutta musiikkiin, ei sitä myöskään koulutuksen puolesta saa mielestäni riittävästi. Jos luokanopettaja harrastaa esimerkiksi bändisoittoa tai on aktiivinen klassisen musiikin harrastaja, on harrastuksesta tietenkin hyötyä omassa opetuksessa, mutta pienten lasten musiikkipedagogiikassa korostuu enemmänkin leikkimielisyys, heittäytyminen, luovuus, musiikillisten asioiden yksinkertaistaminen ja monipuolinen kokonaisvaltainen työskentely. Pienten lasten kanssa musisointiin vaaditaan perehtyneisyyttä, jotta opetuksesta saadaan lapsille mielekästä, tavoitteellista ja monipuolista. Varhaisiän musiikinopettajan opinnoissa musiikillisiä opintoja on pakollisina opintoina 100 opintopistettä, joilla opiskelija kehittää omaa musiikillista osaamistaan. Lisäksi pedagogisella osaamisella opiskelija vahvistaa osaamistaan erilaisten lapsiryhmien kanssa musisoiden ja toimien. Varhaisiän musiikinopettajan opinnoissa opiskelija saa laajasti kokemusta eri ikäisten lasten kanssa musisoinnista monipuolisin musiikillisin työtavoin (katso luku 3.3) vauvoista noin seitsemänvuotiaisiin lapsiin. Erityisesti opiskelija pääsee toimimaan pienten lasten ja esikoululaisten kanssa esimerkiksi eri pituisissa harjoitteluissa, mutta myös alakoululaisten kanssa erilaisissa mahdollisissa projekteissa. Opiskelijat suunnittelevat erilaisia musiikillisiä toteutuksia ja harjoittelevat näitä muiden opiskelijakollegoiden kanssa demoryhmissä, mutta pääsevät myös toteuttamaan suunnitelmiaan lapsiryhmille. Opiskelija saa opintojensa aikana hyvin teoriatietoa lapsen yleisestä sekä musiikillisesta kehityksestä ja sen lisäksi kokemusta eri kehitysvaiheissa olevien lasten kanssa toimimesta ja musisoinnista hyödyntäen eri musiikillisiä työtapoja sekä integroitua oppiaineita.

6 TUTKIMUSASETELMA

6.1 Tutkimuskysymykset

Tarkoitukseni oli tutustua Jyväskylän päiväkotikoulujen toimintaperiaatteisiin sekä kuinka nivelvaiheen musiikinopetus niissä järjestetään. Päättämiskysymykseksi muodostui:

Kuinka nivelvaiheen musiikinopetus järjestetään päiväkotikouluissa Jyväskylässä?

Lisäksi selvitin:

1. mikä ylipäänsä on päiväkotikoulu?
2. kuka opettaa musiikkia eskarissa sekä alkuopetuksessa ja minkälainen on opettajan koulutus?
3. millaista yhteistyötä, varsinkin musiikin osalta, mutta myös yleisesti, päiväkodin ja koulun puoli tekevät ja voisiko tätä yhteistyötä kehittää?
4. voisiko päiväkotikoulu olla kaksoiskelpoisen musiikinopettajan työllistymisväylä, jolla on sekä varhaisiän musiikinopettajankoulutus että musiikin aineenopettajankoulutus?

Selvitin vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin päiväkotikoulujen hallinnon asiantuntijoille lähettämälläni kyselylomakkeella (LIITE 2), musiikin opettajien teemahaastatteluilla (LIITE 1) sekä bändikerhon observoinnilla.

Teemahaastattelun myötä selvitin tarkemmin musiikinopettajan kokemuksia päiväkotikoulusta ja musiikinopetuksesta päiväkotikoulusta sekä mahdollisista kehitysideoista/toiveista konseptin suhteen. Lisäksi keskustelimme musiikinopettajan kompetenssista ja opettaja sai vapaasti kuvailta toimintaansa eskarilaisten ja 1.luokkalaisten yhteisillä musiikintunneilla/bändikerhossa. Tarvittaessa vein keskustelua eteenpäin teemaan liittyvillä apukysymyksillä. Teemahaastattelun pääteemat olivat:

1. Opettajuus/ musiikinopettajan kompetenssi
2. Päiväkotikoulu
3. Musiikintunti/bändikerho

6.2 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Laadullista (kvalitatiivinen) tutkimusta verrataan usein määrälliseen (kvantitatiivinen) tutkimukseen. Laadullisen tutkimuksen olemusta pyritään usein määrittelemään sen kautta, mitä se ei ole. (Eskola & Suoranta 1998.) Eskola ja Suoranta (1998) esittelevät laadullisen tutkimuksen ominaisiksi piirteiksi esimerkiksi aineistonkeruumenetelmän, tarinanomaisuuden, tutkittavien näkökulman sekä harkinnanvaraisen otannan. Laadullinen tutkimus on empiirisitä tutkimusta, joka perustuu kokemuksiin ja tutkimuksessa voi olla useampia tutkimustapoja. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään usein saamaan perusteellista tietoa pienestä rajatusta joukosta. Laadullisella aineistolla tarkoitetaan karkeimmillaan tekstimuotoista, ei numeerista ilmaisua. (Eskola & Suoranta 1998.)

Myös Hirsjärvi (2009) toteaa kvalitatiivisen tutkimuksen olevan kokonaisvaltaista tiedon keruuta, jossa aineistoa kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Tiedon keruussa luotetaan tutkijan omiin havaintoihin sekä tutkittavien kanssa käytyihin keskusteluihin. Tutkimuksen aikana voi ilmentyä odottamattomia seikkoja, jotka ovat tutkimuksen kannalta tärkeämpiä kuin etukäteen tehdyt hypoteesit. Hirsjärvi (2009) kertoo tapaustutkimuksen (case study) olevan intensiivistä ja yksityiskohtaista ilmiön kuvailua. Kohteeksi valitaan usein pieni joukko tutkittavia tapauksia tai yksittäinen tilanne/tapaus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 134-164.)

Näiden määritelmien mukaan tutkimukseni on laadullinen tapaustutkimus, jossa on monimenetelmäisiä piirteitä (triangulaatio) erilaisten aineistonkeruumenetelmien, kyselylomakkeen ja haastattelujen, myötä. Triangulaatiosta ollaan Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan montaa mieltä, sillä tieteenfilosofisin perustein sitä voidaan epäillä ja käytännön ja kokemusten kautta sitä voidaan pitää hyvänä ideana (Eskola & Suoranta 1998). Itse ajattelin, että kartutan aineistolleni taustatietoa kyselylomakkeen avulla ja syvennän tietoa ja monipuolistan näkökulmia haastattelujen avulla. Pyrin selvittämään tutkimuksessani hallinnon asiantuntijoiden ja musiikinopettajien mielipiteitä ja kokemuksia, mikä on myös tyypillistä laadulliselle tutkimukselle.

Tutkimukseni perustuu fenomenologis-hermeneuttiseen tutkimusperinteeseen, jossa tutkijana sekä tutkimuskohteena on ihminen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 39). Pyrin selvittämään

päiväkotikoulun ja nivelvaiheen musiikinopetuksen piirteitä tutkimukseen osallistuvien henkilöiden kokemusten ja mielipiteiden kautta.

Vastauksia kertyi neljältä hallinnon asiantuntijalta, jotka edustivat kolmea eri työmuotoa yhteensä kolmesta eri päiväkotikoulusta. Nimesin nämä vastaajat työmuodon mukaan rehtoriksi, päiväkodinjohtaja 1:ksi ja päiväkodinjohtaja 2:ksi sekä apulaisjohtajaksi. Kyselyyn vastanneet määrittivät mitkä päiväkotikoulut valitsin mukaan tutkimukseeni sekä ketä musiikinopettajia pyysin teemahaastatteluun. Haastatteluun suostui kaksi musiikinopettajaa, jotka nimesin peitenimillä Miina ja Mauno. Opettajilla oli erilainen koulutustausta; Miinalla oli kaksi maisterintutkintoa KM + FM ja Maunolla oli KM. Molemmat olivat siis luokanopettajia eli kasvatustieteen maistereita, mutta Miina oli kouluttautunut myös musiikin aineenopettajaksi eli filosofian maisteriksi. Mauno oli opiskellut musiikkia 15ov valinnaisena aineenaan opintojensa aikana. Näin ollen tutkimukseeni osallistuivat, niin hallinnon asiantuntijat kuin musiikinopettajatkin, edustivat monipuolisesti eri näkökulmia tutkimustani ajatellen.

Tammikuun 2020 lopulla pääsin myös observeimaan toisen musiikinopettajan pitämää eskarilaisten ja 1.luokkalaisten yhteistä bändikerhoa, mikä oli hyvä asia niin bändikerhoon tutustumisen kuin päiväkotikoulukonseptin syvemmän ymmärtämisen kannalta. Pääsin näin kokemaan ja näkemään päiväkotikoulun omin silmin.

6.2.1 Kyselylomake

Kysely on standardoitu aineiston keruumuoto, jossa kysymykset esitetään kaikille vastaanottajille tismalleen samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2009. 193). Muotoilin kyselylomakkeen Jyu:n kyselyohjelmistoon, Webropoliin, jonka lähetin sähköpostina 23:lle hallinnon asiantuntijalle kahdeksaan eri päiväkotikouluun. Käytin kyselyssä avoimia ja monivalintakysymyksiä.

Hirsjärvi (2009) erittelee kyselyn etuja ja haittoja seuraavasti: kyselytutkimuksen etuina pidetään mahdollisuutta laajaan tutkimusaineistoon, johon voidaan kerätä monia osallistujia ja heiltä voidaan kysyä monia asioita. Kyselytutkimuksessa säästetään myös tutkijan aikaa ja saatu aineisto voidaan helposti muokata tallennettuun muotoon ja analysoida se tietokoneen avulla. Tutkimustulosten tulkinta voi kuitenkin tuottaa ongelmia. Kyselytutkimuksen haittoina voidaan pitää aineiston pinnallisuutta sekä teoreettista vaatimattomuutta. Ei ole myöskään

varmaa ovatko vastaajat vastanneet huolellisesti ja rehellisesti tai onko heillä tietoa tutkitusta aiheesta, onko tutkijalla ollut tarpeeksi tietoa ja taitoa lomakkeen laatimiseksi ja ovatko annetut kysymykset olleet helposti ymmärrettäviä. Myös vastaamattomuus voi olla suurta. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

6.2.2 Haastattelu

Haastattelua pidetään ainutlaatuisena tiedonkeruumenetelmänä, sillä siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Lisäksi suurena etuna pidetään joustavaa aineiston keruuta, jota voi myötäillä tilanteen ja haastateltavan vaatimalla tavalla. Haastateltavat ovat myös mahdollista tavoittaa myöhemmin, mikäli aineistoa on tarve esimerkiksi täydentää. Hirsjärvi kertoo, että itse haastattelutilanne voi viedä jo paljon aikaa, mutta haastattelijalta vaaditaan aikaa myös haastattelun suunnitteluun ja valmisteluun, mitä pidetään haastattelun huonona puolena. Haastateltava voi myös kokea haastattelutilanteen uhkaavana tai vastata sosiaalisesti suotuisasti. (Hirsjärvi ym. 2009, 204-206.)

Toteutin kaksi yksilöhaastattelua teemahaastattelun muodossa. Koin, että kyseinen haastattelumuoto sopisi hyvin tutkimukseeni, koska pyrin selvittämään vastaajien omia mielipiteitä ja kokemuksia ja sen lisäksi tutkimusaiheeni on suhteellisen uusi ja vähän tutkittu. Pyrin selvittämään vastauksia tiettyihin tutkimuskysymyksiin, mutta jätin haastateltaville tilaa heidän omille pohdinnoille. Hirsjärvi (2009) toteaa, että teemahaastattelu on avoimen ja lomakehaastattelun välimuoto ja siinä on tyypillistä, että haastatteluemat ovat päätetty etukäteen, mutta kysymysten järjestys ja muoto voivat vaihdella. (Hirsjärvi ym. 2009, 208.) Olin esitellyt haastattelun teemat jo ennen varsinaista haastattelua, mutta en tarkempia kysymyksiä. Luulen, että haastateltavilla olisi ollut enemmän kommentoitavaa, varsinkin päiväkotikoulukonseptista, jos olisin antanut kysymykset jo etukäteen heille pohdittaviksi.

Miinan haastattelu onnistuttiin järjestämään kasvotusten hänen työpaikallaan, mutta kiireellisten aikataulujen vuoksi Maunon haastattelu toteutettiin puhelinhaastatteluna. Nauhoitin molemmat haastattelut älylaitteilla, Miinan haastattelun puhelimeni nauhurilla sekä Ipadin nauhurilla ja Maunon haastattelun Call Recorder-sovelluksella. Tallensin nauhoitetut haastattelut useampaan kohteeseen. Koin, että edellä mainitut haastattelumuodot erosivat kovasti toisistaan ja molemmissa oli niin hyviä kuin huonoja puolia. Kasvokkain haastattelu oli

vaikeampi saada toteutettua aikataulujen ja siirtymisten vuoksi, mutta itse haastatteluhetki oli antoisampi haastateltavan eleiseen ja kehonkieliseen. Myös litterointivaihe oli selkeämpi ja vaivattomampi tehdä, kun minulla oli audiovisuaalinen muistijälki haastattelutilanteesta. Puhelinhaastattelu taas oli helpompi järjestää sillä molemmat osapuolet, haastateltava ja haastattelija, saivat olla fyysisesti parhaaksi näkemässään paikassa. Tämä oli toisaalta myös haaste, sillä nauhalta kuului ylimääräisiä häiritseviä ääniä kuten kahinaa ja koiran haukuntaa. Tässä haastattelumuodossa kuitenkin oli mielestäni enemmän huonoja puolia, vaikka haastattelijana toimiminen oli helpompaa puhelimitse kuin kasvokkain. Taustäänien ja muiden mahdollisten häiriöäänien lisäksi haasteena oli saada sovelluksessa puheäännet kohdalleen. Minun ääneni kuului kovaa ja haastateltavan ääni hiljaa. Minun kommentointi ja myhäilyt saattoivat peittää haastateltavan puhetta, vaikka tiedostin tämän ja yritin mahdollisimman hyvin välttää tapahtuvan. Haastattelun jouhevuus ja etenevyys oli myös vaikeampi toteuttaa tässä haastattelumuodossa katsekontaktin puuttumisen sekä pitkien taukojen vuoksi, joita pidin varmistaakseni, että haastateltava oli saanut sanottua sanottavansa loppuun.

6.2.3 Havainnointi

Havainnoinnin avulla selvitetään mitä todella tapahtuu ja toimiiko tutkittava niin kuin hän sanoo toimivansa. Havainnoinnin kautta päästään tarkkailemaan luonnollisiin ympäristöihin ja sen avulla vältetään keinotekoisuutta. Havainnointia on kuitenkin kritisoitu siitä, että tarkkailija saattaa häiritä oppilaita tai opettajaa ja vaikuttaa heidän käyttäytymiseen tai muuttaa muutoin tilanteen kulkua ja näin ollen vaikuttaa lopputulokseen. Myös joissain havainnoinnin tilanteissa tutkijan on vaikea tallentaa tietoa ja tapahtumien kirjaaminen jälkepäin on tutkittavan oman muistin varassa. Havainnointi luokitellaan Hirsjärven (2009) mukaan kahteen päälajiin, jotka ovat systemaattinen havainnointi, jossa tutkija on ulkopuolinen tekijä sekä osallistuva havainnointi, jossa tutkija osallistuu ryhmän toimintaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 212-214.)

Seuraamassani eskareiden ja 1.luokkalaisten yhteisessä bändikerhossa oli osallisena reilu 10 todella innokasta bändikerholaista. Olin pääosin sivustaseuraajana, mutta kerhon alussa esittäydyin reippaasti, kerroin miksi olin paikalla ja osallistuin alkurinkiin, jossa kerrottiin kuulumiset ja jokin oma kiva juttu. Toiminnallani pyrin siihen, että lapset tai opettaja eivät jännittäisi minua ja toimisivat kerhossa mahdollisimman normaalisti. Lisäksi autoin opettajaa sekä lapsia tarvittaessa ja olin loppuringissä mukana.

Havainnoinnin tarkoituksena oli käydä tutustumassa päiväkotikouluun ja bändikerhon toimintaan. Pääsin näkemään osan koulun puolesta, ruokalan sekä pihapiirin. Seurasin opettajan käyttämiä työtapoja ja välineitä sekä bändikerhon yleistä tunnelmaa. Opettajalla oli suuri vastuu bändikerhosta, sillä hän oli yksin vastuussa bändikerhon suunnittelusta, valmistelusta sekä kerhon pidosta ja arvioinnista/kehittämisestä. Päiväkodin puolen henkilökunta oli apuna eskarilaisten saattamisessa ja vastaanottamisessa, jolloin he tarkistivat kaikkien lasten olevan oikeassa paikassa. Kävimme yhdessä musiikinopettajan kanssa hakemassa eskarilaiset päiväkodin puolelta, joka avautui pitkän käytävän päässä. Tunnelma oli innokas ja hieman jännittynyt, kun eskarilaiset pääsivät kävelemään koulunpuolelle. Käytävällä oli muitakin koululaisia, joille vilkutettiin innokkaasti, mutta lattialla oli paljon reppuja levällään, mikä loi tilaan osakseen ahtauden tunnetta.

Päästyämme musiikinluokkaan lapset tiesivät mitä odottaa, sillä opettajalla oli käytössään toistuvat alkurutiinit, joten alkutunti meni vaivattomasti alkulauluineen ja kuulumiskierroksineen. Tunnin tavoitteena oli kerrata ja soittaa laulua, jota harjoiteltiin ystävänpäiväkonserttia varten. Soittaminen olikin opettajan käyttämistä musiikillisista työtavoista selvimmin tunnin pääosassa. Laulu sekä jokaisen lapsen tehtävä laulussa kerrattiin nopeasti omalla paikalla, jonka jälkeen siirryttiin soittimiin. Käytössä oli laatta- ja rytmisoitimia sekä kitaroita, ukulelet ja koskettimet, joten käytettävä soittimisto oli monipuolista. Lapset pääsivät myös laulamaan mikkeihin, mikä oli hyvää harjoitusta yhteistyötaitojen kehittymiselle, sillä laulajilla oli aina yksi mikki käytössä pareittain. Tämä tuotti hieman vaikeuksia, mikäli toinen parista halusi laulaa mikkiin koko ajan ja toinen halusi vuorotella. Soittonurkkaus oli mielestäni selkeä ja opettaja pystyi olemaan selkeästi lasten edessä ohjeistamassa.

Seuraavaksi siirryimme takaisin omalle paikalla lattialle ja teimme pienen rytmisoitinharjoituksen, jossa lapset pääsivät vaihtamaan soittimia ja tutustuivat uusiin soittimiin, mm. cabasaan. Lapset näyttivät nauttineen, kun pääsivät kokeilemaan ja soittamaan kaikkia soittimia. Tunnin lopuksi kuunneltiin vielä uusi kappale, jota soitettaisiin seuraavilla kerroilla. Kappale kuunneltiin useampaan kertaan ja lapset saivat laulaa mukana, mikäli ko. lasten toivekappale oli heille entuudestaan tuttu. Tämä oli mielestäni hyvä ”porkkana”, jota lapset jäivät odottamaan seuraaville bändikerhokerroille, kun yksi kokonaisuus saataisiin ystävänpäiväkonsertin jälkeen valmiiksi. Kappaleen jälkeen muodostimme jälleen jonon, jossa teimme loppurutiinit ja jossa kuljettiin takaisin päiväkodin puolelle. Varhaiskasvatuksen väki oli päiväkodinpuolella vastassa.

6.3 Analysointi

Analysoin tutkimustani aineistolähtöisesti laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysissä pyritään Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan saamaan tiivistetty ja yleinen kuvaus tutkittavasta ilmiöstä ja merkityksiä etsitään tekstistä. Aineistoa käsitellään Miles ja Hubermanin (1994) kuvaaman kolmivaiheisen prosessin mukaisesti, jossa aineisto redusoidaan eli pelkistetään, klusteroidaan eli ryhmitellään ja abstrahoidaan eli luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117-122.)

Tutkimukseni analysointivaihe eteni pitkän tutkielmani tekoprosessia. Kuten Hirsjärvi (2009) toteaa, kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa analysoidaan osin rinnakkain aineiston keruun kanssa, varsinkin jos aineistoa kerätään monimenetelmäisin keinoin (Hirsjärvi ym. 2009, 223). Aloitin aineiston analyysin teemoittelemalla kyselylomakkeista saatuja vastauksia. Merkitsin vastaukset aihealueittain eri väreillä, jotta löytäisin helpommin samankaltaiset vastaukset, joista muodostin yhteneväisiä teemoja ja kirjoitin niistä yhteenvedon. Kyselylomakkeiden analysoinnin jälkeen siirryin teemahaastatteluihin. Litteroin eli kirjoitin nauhoitetut haastattelut tekstimuotoon ensin sanasta sanaan, jonka jälkeen järjestin tekstin päättämiini teemoihin ja etsin uusia alateemoja. Karsin litteroidusta tekstistä aiheen ohi menevät lauseet, sillä en saa kaikkea mahdutettua yhteen tutkimukseen, vaan voin ainoastaan pohtia niistä nousseita mahdollisia uusia tutkimusaiheita. Nauhoitettu puhelinhaastattelu kesti 46 minuuttia ja 7 sekuntia ja litteroitua materiaalia kertyi yhteensä viisi sivua. Toinen haastattelu kesti 33 minuuttia ja 38 sekuntia ja litteroitua aineistoa kertyi seitsemän sivua. Järjestin molempien haastattelujen litteroidun aineiston aihealueittain eri väreillä, joista etsin yhtäläisyyksiä ja muodostin alateemoja. Lisäksi poimin suoria sitaatteja havaintojeni tueksi sekä tutkimuksen oikeellisuuden todentamiseksi.

6.4 Tutkijan rooli

Lapset, musiikki ja liikunta ovat aina olleet lähellä sydäntäni ja läsnä omissa harrastuksissani. Olen ollut erilaisten lasten harrasteryhmien ohjaajana, jossa olen voinut yhdistää monipuolisia työtapoja niin musiikkia kuin liikuntaa hyödyntäen. Mielestäni musiikki ja liikunta ovat lapselle luontevia ilmaisukeinoja, joiden pariin haluan lapsia kannustaa ja rohkaista ja joita voi hyödyntää eheyttävästi lasten kokonaisvaltaisessa opetuksessa.

Musiikinopetuksen kokonaisvaltaisuus ja musiikin monet eri työtavat kiehtovat minua, joita voin hyödyntää pienten lasten kanssa työskennellessä. Hyödynnän tutkimuksessa tätä näkökulmaa ja tutkin toteutuuko erittelemäni työtavat esi- ja alkuopetuksen musiikin opetuksessa, varsinkin nivelvaiheen yhdistetyissä musiikinryhmissä. Varhaisiän musiikkikasvatuksessa korostuu monipuolisuus, kokonaisvaltaisuus ja leikkimielisyys, jonka tulisi jatkua musiikin alkuopetuksessakin. Vaikka olen näin kiinnostunut tutkimuksen aiheesta ja minulta löytyy hieman jo kokemustakin varhaisiän musiikinopetuksesta, en anna tutkijana omien mielipiteideni, kokemuksieni tai olettamuksieni vaikuttaa tämän tutkimuksen tuloksiin.

Olen valmistunut jo varhaisiän musiikinopettajaksi, joten olen pätevä opettamaan musiikkia alle kouluikäisille lapsille. Tulevan tutkintoni, filosofian maisterin, myötä saan kelpoisuuden opettaa musiikkia myös kouluissa. Toivon tutkimukseni herättelevän ajatuksia musiikkipedagogin (amk) ja filosofian maisterin tutkintojen kaksoiskelpoisen opettajan työllistymismahdollisuuksista ja osaamisen hyödyntämisestä alkuopetuksen musiikinopetuksessa. Päiväkotikoulukonsepti on mielestäni todella mielenkiintoinen ja edellä mainituilla tutkinnoilla voisi mielestäni hyvin tähdätä päiväkotikoulujen musiikinopettajaksi.

6.5 Tutkimuksen eettisyys, luotettavuus ja yleistettävyys

Hyvään tieteelliseen käytänteeseen kuuluu muun muassa, että tutkija noudattaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen arvioinnissa. On myös tärkeää, että tutkimus on huolellisesti suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150-151.)

Hankin tutkimusluvut Jyväskylän kaupungilta ja tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä. Nimesin haastateltavat itse keksimilläni peitenimillä henkilöllisyyden suojaamiseksi. Tuomi (2018) kertoo, että tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan oma pyrkimys puolueettomuuteen; tutkittavien kuuleminen sekä havainnoiminen henkilöinä itsenään eikä tutkija anna hänen omien mielipiteiden tai kokemusten vaikuttaa lopputulokseen. Lisäksi oma sitoumukseni ja kiinnostukseni tutkimuksen aihetta kohtaan lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160-163.)

Tutkimukseni tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia päiväkotikouluja, mutta se kuvastaa Jyväskylän päiväkotikoulujen peruseriaatteita ja kuinka nivelvaiheen musiikinopetus tutkimukseen osallistuneissa päiväkotikouluissa järjestetään.

7 TULOKSET

7.1 Päiväkotikoulujen perustamisen syyt, kehitysideoita ja haasteet

Kartoitin kyselylomakkeen alussa taustatietoja mm. päiväkotikoulujen perustamisvuodesta, vastaajan ammatista, päiväkotikoulun sijainnista sekä päiväkotikoulun lapsien määrästä avoimien ja monivalintakysymysten avulla. Vastaajien henkilöllisyyden suojaamiseksi jätin päiväkotikoulujen nimet pois vastauksista. Vastausten mukaan kahteen päiväkotikouluun on perustettu luokat 1-4 ja yhteen päiväkotikouluun luokat 1-6, näin ollen toimintamalleissa on havaittavissa eroavaisuuksia. Päiväkotikouluissa on yhteensä n. 230-350 päiväkotilaista, eskarilaista ja koululaista.

Päiväkotikoulu on suhteellisen uusi konsepti, mikä käy ilmi hallinnon asiantuntijoiden antamista vastauksista päiväkotikoulujen perustamisvuodesta: tutkimuksessa mukana olevat päiväkotikoulut ovat perustettu v. 2014-2019. Ilmiön uutuus heijastuu myös yleisesti kyselylomakkeeseen annetuista vastauksista, sillä osa vastauksista on kirjattu suoraan päiväkotikouluihin suunnatuista ohjeista, eikä vastaajien omia henkilökohtaisia ajatuksia tullut ilmi. Myös Miinan ja Maunon haastatteluaineistosta käy ilmi, että he ovat uudenlaisen opetustyön edessä, sillä he olivat työskennelleet päiväkotikoulussa 1-2 vuotta.

Päiväkotikoulujen perustamisen syiksi ilmeni seuraavanlaisia teemoja:

MAANTIETEELLISET SEKÄ ALUEELLISET SYYT

Päiväkotikouluja on perustettu niin vanhemmille kuin uusillekin asuinalueille, joissa muuttoliikenne on kasvusuuntainen. Maantieteellisesti alueiden koettiin olevan kasvussa, joten tarvetta ilmeni uudelle päiväkotikoululle.

Päiväkodinjohtaja 2: *”alueelle tarvittiin sekä uusi koulu ja päiväkotiki”*

Rehtori: *”lapsia maantieteellisesti alueella paljon”*

UUDET YHTEISET FYYSISET TILAT

Uudelle rakennukselle ilmeni tarvetta myös vanhojen rakennuksien huonon kunnon takia. Edellisten rakennusten kerrottiin olevan vanhoja ja huonokuntoisia. Myös toiminnallisen yhteisyksikön tavoitteet ovat helpommin tavoitettavissa, kun koulun- ja päiväkodinpuoli ovat saman katon alla.

Päiväkodinjohtaja 2: *”Sekä koulu että päiväkotiki rakennuksineen olivat huonoja”*

YHTEISET AIKUISET SEKÄ LAPSET

Päiväkodin ja koulun integroidussa yhteisyksikössä suunnittelu ja toiminta toteutetaan vaivattomammin saman katon alla. Hallinto ja muu henkilökunta työskentelee samassa rakennuksessa. Aikuisten sekä lasten kasvot tulevat lapsille tutuiksi jo päiväkodin ajoilta ja samat lapset ja aikuiset ovat edelleen tutussa ympäristössä lapsen siirryttyä koulun puolelle.

Apulaisjohtaja: *”yhteiset aikuiset, jotka haluavat huolehtia ja ohjata näitä lapsia parhaansa mukaan. ...meillä on talossamme yhteiset lapset pienimmästä päiväkodin Nuppu-ryhmäläisestä isoimpaan kuukkiluokkalaiseen”*

YHTENÄISEN OPINPOLUN MAHDOLLISTAMINEN

Päiväkotikoulussa kiinnitetään erityistä huomiota lasten nivelvaiheeseen, eli tässä tapauksessa siirtymävaiheeseen eskarista kouluun. Yhtenäisen opinpolun rakentaminen aloitetaan jo päiväkodista ja se jatkuu aina kuudenteen luokkaan saakka.

Miina ja Mauno totesivat myös, että päiväkotikoulut ovat perustettu, jotta varhaiskasvatuksesta alkeisopetukseen syntyy jatkumo ja siirtymävaihe tehdään mahdollisimman helpoksi ja luontevaksi. Mauno totesi, että ei ole varmaa, että kaikki päiväkodinpuolelta siirtyisivät samaan kouluun, mutta suurin osa kuitenkin ja uusia koululaisia voi tulla muualta.

Miina näki perustamisen syyksi myös tavoitteellisuuden yhdistymisen, mikä on otettu koulumaailmasta päiväkodin puolelle. Lisäksi hän toteaa, kuinka eskarilaisilla on oikeasti pienempi kynnys siirtyä kouluun, kun koulunpuoli on tuttu ja jo eskarilaiset hieman tietävät miten luokassa ollaan.

Miina: ”Se oli oikeesti tosi jännittävää, kun nää eskarilaiset tuli ensimmäistä kertaa tänne vitos-kutosluokkalaisten luokkaan joulukalenteria kuuntelemaan, mut nyt ne moikkailee tuolla käytävillä, et jotenkin se varmasti helpottaa sitä siirtymävaihetta tai siis nivelvaihetta. Sit kun siirtyy koulunpuolelle, niin on varmasti pienempi kynnyks siihen.”

Selvitin monivalintakysymyksen avulla, missä päiväkotiki ja koulu sijaitsevat suhteessa toisiinsa. Kyselystä kävi ilmi, että kaikkien tutkimuksessa olevien päiväkotikoulujen päiväkodin- ja koulunpuoli ovat samassa rakennuksessa, joten toiminnallisen yhteisyksikön ja rakennuksen tutuksi tuleminen tavoitteet toteutuvat ko. päiväkotikouluissa vaivattomasti.

Päiväkotikouluissa tehdään monipuolisesti yhteistyötä. Selvitin, miten nivelvaiheen turvallinen siirtymä on huomioitu päiväkotikouluissa. Fyysisen yhteisen rakennuksen (yhteiset tilat, ruokailutila) lisäksi, nivelvaiheessa olevien lasten turvallinen siirtymä eskarista 1.luokalle huomioitiin mm. järjestämällä 1-2 kertaa viikossa eskarilaisten sekä 1.- ja 2.luokkalaisten yhteistunteja (monotunnit, joustavat), jälkkäritoimintaa sekä muuta yhteistä toimintaa erilaisten tapahtumien ja juhlien merkeissä. Turvallista siirtymävaihetta edesauttavat vastaajien mukaan myös yhteiset aikuiset. Apulaisjohtajan mukaan joustavien ryhmään on perustettu työpari, joka muodostuu päiväkodinpuolen sekä koulunpuolen työntekijöistä. Apulaisjohtaja kertoo, että he järjestävät myös yhteistä ulkoilua. Musiikillista yhteistä toimintaa kehitettiin järjestettävän yhdessä päiväkotikoulussa perustetun bändikerhon muodossa ja toisessa järjestettiin talon yhteisiä musiikkihetkiä n. kerran kuussa.

Molemmat haastateltavat kertoivat päiväkodin ja koulun välisen yhteistyön koskettavan kaikkia eskarilaisia. Miina kuvaili joustavien yhteisryhmien sekä hänen keksimän joulukalenterin koskettavan kaikkia eskarilaisia ja bändiyhteistyön koskettavan halukkaita. Mauno totesi heidän yhteistoiminnan koskettavan kaikkia eskarilaisia ja joskus myös pienempiä. Haastatteluista ilmeni, että opettajat painottavat luontevaa yhteistyötä ja miettivät keinoja tämän toteutumiseen. Päiväkodin ja koulunpuoli tekevät siis tiivistä yhteistyötä, joka koskee niin lapsia, opettajia kuin johtoryhmääkin.

Rehtori: ”Tiivistä yhteistyötä arjessa, nivelvaiheessa ja kaikissa yhteisissä toiminnoissa, tapahtumissa, suunnittelussa, johtoryhmäyhteistyö.”

Maunun mielestä päiväkotikoulun yhteistoiminta näkyi kaikkialla: pihapiirissä, viikoittaisissa yhteisissä sessioissa, suunnittelussa, ruokalassa ja kahvihuoneessa. Hän kertoi, että hallinnon puolelta painotettiin alusta saakka, että kaikki ovat päiväkotikoululaisia, vaikka Mauno totesi

aluksi pitäneen itseään koulunpuolen ihmisenä ja toisia päiväkodinpuolen työntekijöinä. Hänen mukaansa yhteistoiminta eskarilaisten kanssa alkaa pikkuhiljaa jäsenyitä. Miina totesi pitäneen päiväkotikoulutermiä alusta saakka selkeänä. Hän kertoi, että joutui työnsä aloitettuaan oikeasti miettimään niitä luonnollisia yhteistyökeinoja, joita tällaisessa konseptissa voisi olla. Nyt parin vuoden työskentelyn jälkeen hän totesi, että he ovat keksineet niitä aika kivasti ja ideoita on tullut niin koulun kuin päiväkodin puolelta. Miina totesi miettivänsä ajankäytöllisesti näitä yhteistöitä, sillä hänelle ei ole varattu suunnittelu-aikaa, vaan hän miettii toteutukset omalla vapaa-ajallaan. Lisäksi hän näki haasteena yhteisen suunnitteluajan puuttumisen päiväkodin työntekijöiden kanssa.

Miina: ”no siis suunnittelu-aika puuttuu. Tää kaikki on sitä mun työ-aikaa tai mitä mä käytän siihen, niin se on mun omaa vapaa-aikaa, millä mä mietin näitä, kun ei siihen muille ole varattu, kun joustaville sitä työ-aikaa. Kyllähän se sit jää tosi paljon opettajien varaan, et ketkä on kiinnostuneita sitä yhteistyötä tekemään... Mut siis kaikki on tosi positiivisin mielin ja innoissaan yhteistyöstä, et ei kukaan mitenkään pitkin hampain sitä tee.”

Myös Mauno näki konseptissa haasteita. Hän ei pitänyt avoimia tiloja parhaimpana ratkaisuna eikä sitä, että niiden läpi kuljetaan. Tilaa saisi hänen mukaansa olla myös reilusti, jos oppilaita on kaksi kertaa enemmän. Pienempiä tiloja ei tulisi unohtaa, sillä kaikki oppilaat eivät tykkää isosta hällinästä. Mauno näkee haasteena sen, että alue kasvaa nopeasti ja pahimmassa tapauksessa musiikinluokka tulee olemaan muussa käytössä, kuin se on alun perin tarkoitettu.

Haastatteluissa nousi kehitysideaksi työparityöskentely. Maunon haastattelusta kävi ilmi, että hän koki hyvänä ja helpottavana asiana apunaan toimineen työparin, joka auttoi järjestelyissä ja kurinpidossa, jolloin Mauno pystyi keskittymään opetukseen.

Mauno: ”mulla on tässä nyt ollut tänä vuonna kiva mahdollinen juttu, et meillä on aina ollut useampi aikuinen mukana siellä musatunnilla, et on joko avustaja tai sitten toinen opettaja et on ne meidän ryhmät suunniteltu silleen et siinä on kaks opettajaa siinä luokassa. Et se on ollut kyl aika hyvä homma.”

Myös Miinan haastattelusta kävi ilmi, että työpari ei olisi huonompi ajatus.

Miina: ”No kun ei oo työparia. Mää pidän yksin sitä bändiä ja toi oli mun oma idea se joulukalenteri. Toki sit he ovat tosi innoissaan tuolla päiväkodin puolella, et oon heidän kanssaan jutellut ja varmistellut et on ok sisältöjä ja näin.”

Kaiken kaikkiaan päiväkotikoulukonsepti vaikutti toimivalta ja vastaajat olivat positiivisin mielin uuden edessä. Tulevaisuuden näkymät ovat hyvät ja tulevaisuutta suunnitellaan ja odotetaan innolla. Tulevaisuuden näkymistä kommentoitiin seuraavaa:

Päiväkodinjohtaja 1: *”Toimintaa kehitetään jatkuvasti hyvässä yhteistyössä perusopetuksen kanssa”*

Päiväkodinjohtaja 2: *”Hyvät”*

Apulaisjohtaja: *”Hyvät”*

Rehtori: *”Loistokkaat, olemme vasta päässeet alkuun.”*

7.2 Opettaja/musiikinopettaja, ammattipätevyys

Hallinnon asiantuntijoiden kyselystä kävi ilmi, että missään tutkimuksessa mukana olevissa päiväkotikouluissa ei työskennellyt samat opettajat päiväkodin- ja koulunpuolella. Tiimiopettajuutta vastaajat mainitsivat olevan yhdessä päiväkotikoulussa samanaikaisopetuksena jakotuntien puitteissa ja toisessa varhaiskasvatuksen opettajien tiimien muodossa. Yksi vastaajista ei osannut kommentoida tiimiopettajuutta. Aineenopettajia ei ollut kolmessa päiväkotikoulussa laisinkaan, mutta yhdessä päiväkotikoulussa oli kielten aineenopettaja. Rehtorin mukaan 1-4 luokille ei ole tarvetta aineenopettajiin ja hän oli myös sitä mieltä, että kaksoiskelpoinen musiikinopettaja tarvitsee ¹luokanopettajan tutkinnon, jotta voisi työllistyä musiikinopettajaksi päiväkotikouluun. Päiväkodinjohtaja2 nosti yhteistyön merkityksen esiin ja oli sitä mieltä, että kaksoiskelpoinen musiikinopettaja voisi työllistyä musiikinopettajaksi päiväkotikouluun. Kaksi muuta vastaajaa eivät osanneet sanoa. Opettajan tutkintoihin liittyvissä kysymyksissä näkyi eriäviä mielipiteitä ja toimintamalleissa eroavaisuuksia. Kaikissa päiväkotikouluissa musiikkia opetti luokanopettaja, jolla pääosin oli musiikin lyhyt/pitkäsivuaine. Yhdellä musiikinopettajalla ei ollut musiikin sivuainetta.

Selvitin teemahaastatteluissa tarkemmin mitä musiikinopettajan tulisi osata. Haastatteluissa ilmeni seuraavanlaisia yhtäläisiä tekijöitä opettajuus/opettajan kompetenssi teemasta:

- **Vuorovaikutus- ja ryhmänhallintataidot:**

Miina: *”Erittäin tärkeitä. Helpostihan se menee kaaokseksi, jos ei ole ryhmänhallintataitoja”*

Mauno: *”Ne on siinä ihan ensimmäisenä. Perustaidot aina auttaa siihen lopputulokseen”.*

- **Monipuolinen toiminta ja leikinomaisuus**

¹ Huom. aineenopettaja on kelpoinen koko peruskoulun ko. aineen opetukseen.

Mauno: "...kyllä mun mielestä (leikinomaisuus) noiden pienten kanssa on tärkeää, ehottomasti."

Laulu, soitto, liikunta, kuuntelu, improvisointi ja oma musiikillinen keksintä olivat molempien haastateltavien käyttämiä musiikillisia työtapoja. Miina korosti, että oppilaat ovat erilaisia, he oppivat eri tavoin ja saavat onnistumisen kokemuksia eri asioista, joten monipuolinen työskentely on kaiken toiminnan ydin. Kokonaisvaltaisuus ja leikinomaisuus musiikissa olivat molemmille tärkeitä ja lauluja työstettiin oppilaiden kanssa useammalla kerralla monin eri tavoin edellä mainituin keinoin. Mauno painotti, että toisto on oppimisen lähtökohta. Riittäväällä laulujen toistamisella ja monipuolisella työstämisellä mahdollistetaan oppilaiden oppiminen.

Mauno: "Mun mielestä se on mahdotonta mitään oppia hyvin yhden tunnin aikana, et kaikkiaan perustuu siihen toistoon. Silloinhan se tulee se riemukin siihen, kun oikeesti osaa sen kappaleen ja pystyy vähän varioimaan siinä sointujen mukana... et jotain siinä pitää ekaks osata hyvin ja sit voit mennä eteenpäin."

- **Heittäytymiskyky, luovuus ja rohkeus opettamisessa**

Kummankin haastateltavan puheesta kävi selvästi ilmi, että musiikinopettajan tulisi olla rohkea ja heittäytyä monenlaiseen toimintaan.

Mauno: "... aika monipuolisesti kaikenlaista mitä nyt vaan uskaltaa kokeilla, niin rohkeesti vaan tekee."

Mauno mainitsi näkevänsä, että perusrytmiikan ja muutaman soinnun hallinta olisi riittävää hyvien musiikintuntien pitämiseksi eikä primavistataitojen hallinnan tulisi olla mikään kriteeristö. Miina puolestaan piti opettajan omaa luovuutta ja monipuolisuutta tärkeänä. Tällöin opettajalla on itsellään hyvä olla opettaessaan muita ja se heijastuu myös oppilaisiin. Lasten luovuuden hyödyntäminen on myös tärkeää Miinan mielestä. Oman koulutuksen kautta tärkeimpänä taitona hän piti nimenomaan heittäytymistä ja sen, että uskaltaa tarttua kaikkeen tekemiseen.

Miina: "... luovuus on kyllä, jos sitä osaa hyödyntää! ...sää voit melkein mistä vaan tehdä harjoituksia ja ottaa luovasti kaikki välineet käyttöön. Et se on myös mun mielestä sellaista opettajan kompetenssia, et osaat hyödyntää luovuuden herkästi ja sit taas toisaalta mennä noiden lasten maailmaan, kun nehän on niin idearikkaita ja mielikuvituksellisia et sit kun siihen itekin heittäytyy, niin saa kyl tosi hienoja juttuja tehtyä!"

- **Monipuolinen ohjelmisto**

Esi- ja alkuopetuksen musiikinopetuksessa opettajan tulisi tietää ja osata laajasti erilaista lastenmusiikkiohjelmistoa, niin uutta kuin vanhempaa materiaalia ja käyttää näitä monipuolisesti eri työtapoja hyödyntäen. Miina kehui uutta suomalaista lastenmusiikkia ja sen esittäjiä, mutta korosti myös vanhojen, oman lapsuuden ajan ja jo vuosikymmenien takaisten lastenlaulujen merkitystä. Hän totesi, että on tärkeää säilyttää lasten omaa musiikkikulttuuria ja että lasten ja aikuisten välillä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan ajallisen kulttuurin vaihtoa. Mauno mainitsi käyttävänsä erilaisia laululeikkejä monipuolisesti, muun muassa Fröbelin palikoiden materiaalia.

- **Monipuolinen soittimisto ja eri laitteiden hallinta**

Molemmat haastateltavat nimesivät seuraavat soittimet, jotka musiikinopettajan tulisi hallita: percussiosoittimet, kantele, ukulele, orff-soittimet eli erilaiset laattasoittimet, bändisoittimet: piano, rummut, basso ja kitara sekä kehorytmiikka. Mauno mainitsi myös nokkahuilut ja luokkarummut. Yleinen soitintietoisuus kävi myös ilmi Miinan puhevuorossa:

”...näähän ihanaa pienet soittaa ja kiertää eri soittimilla, niin siinäkin siis tarvide, kun käyttää vaikka avovirettä soittimissa, sitä opettajan kompetenssia, et osaa suhteuttaa ne soittimien vireet, et jos ei oo enempää tietoutta, niin sitten voi olla hankalaa soveltaa niitä välineitä niin kuin lasten käyttöön.”

Miina painotti lisäksi laulun tärkeyttä eli opettajalla tulisi olla hyvä ja terveellinen äänenkäyttö. Hänen mukaansa bändisoittokin voi mennä pilalle, jos laulupuoli ei ole kunnossa. Molempien haastatteluista kävi ilmi, että myös PA-järjestelmä ja Ipadin käyttö, esimerkiksi Garageband-sovellus, tulisi hallita. Mauno kehui tehneensä Garagebandilla rappihommia ja äänitysjuuttuja aina silloin tällöin. Myös Miina kertoi hyödyntäneensä Ipadia ja nimenomaan Garageband-sovellusta.

Miina: ”välillä oon käyttänyt Garageband soittimia, et sen saa laitettua mikseripöytään, niin se on ollut niinku ehkä semmonen mitä näiden kanssa on otettu. Se pädi on ollut semmonen millä mää oon tottunut työskentelemään... on kyllä kiva oottaa semmonen taustanauha, jos vaikka ite tekee ihan vaan soitupohjan Garagebandilla.”

7.3 Musiikintunti/Bändikerho

Miina: ”... mitä pienempiä on, niin sitä tiiviimpää, tai siis sillä tavalla lyhyempijaksoisiksi pitää suunnitella se toiminta, että se vaihtuu tarpeeksi.”

Bändikerhossa huokui mielestäni muskarinomainen tunnelma ja tunti oli rakennettu ja suunniteltu toiminnallisuudeltaan, siirtymisineen ja taukoineen niin, että jokainen lapsi pääsi toteuttamaan omaa muusikkouttaan ikätasolleen sopivin menetelmin ja monipuolisin soittimin. Lapset oppivat toimimaan toistensa kanssa ja siinä ohessa opitaan musiikillisia tavoitteita. Bändikerhon toiminta tuki mielestäni hyvin lasten musiikillisten taitojen lisäksi vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja ja muita yleisiä taitoja, joten opettajan nostamat tavoitteet toteutuivat selkeästi. Monipuolisuuden lisäksi myös tavoitteellisuus toteutui tunnilla.

Seuraamani bändikerhon tavoitteena oli tukea lasten yhteistoimintaa ja yhteismusisointitaitoja. Bändikerhossa oli havaittavissa monia muskarinomaisia piirteitä kuten opettajan käyttämät musiikilliset työtavat, jotka vaihtuivat bändikerhon aikana riittävästi ja työskentelyä toteutettiin sopivan mittaisissa jaksoissa. Lisäksi bändikerhossa on toistuvat alku- ja loppurutiinit, joiden välissä on vaihtelevia toimintoja. Nämä rutiinit luovat lapsille turvallisuuden tunnetta, sillä tunnin rakenne on lapsille tuttu ja he tietävät pääpiirteittäin mitä tuleman pitää. Bändikerhon aikana tekemäni havainnot tukivat lähdekirjallisuudesta lukemaani teoriaa lapsen musiikillisesta kehityksestä sekä musiikillisesta toimimisesta. Bändikerhossa korostui mielestäni lasten oma aktiivisuus sekä yhteistyö. Bändikerho on arvokasta harjoitusta yhteistyötaitojen ja kompromissien tekemiselle mikkien ja soittimien yhteiskäytön myötä. Opettajalla oli tilanne hyvin hallinnassa, vaikka bändikerhossa oli melkoista vilskettä ja opettajalla oli niin sanotusti monta rautaa tulossa. Hänellä piti olla silmät selässäkin, jotta hän tietää mitä bändikerhon aikana tapahtuu ja jotta hän pystyy ohjeistamaan kaikkia lapsia tasapuolisesti. Yhteissoitto sujui jo hienosti ja lapsista huomasi, että heillä oli mukavaa. Opettaja oli hyvin onnistunut jakamaan soittotehtäviä niin, että soitto vaikutti tasapainoiselta eikä kukaan erottunut joukosta. Mikäli soitto tuntui jollekin haastavalta, opettaja osasi ”lennosta” muokata ohjeistustaan niin että lapsi pysyi mukana soitossa. Opettajalla oli värikortit ohjeistuksen tukena.

Haastatteluissa kävi ilmi, että opettajat olivat uuden edessä, kun he työskentelivät päiväkotikoulukonseptissa ja toimivat yhdistetyissä eskari-ykkösten bändikerhojen ja musiikintuntien opettajina. Miinalta löytyi kokemusta pienten lasten kanssa työskentelystä mm. muskarikuorojen ja rokkimuskareiden ohjauksien myötä, joten hänellä oli mielestäni hyviä musiikillisia työkaluja esi- ja alkuopetuksen musiikinopetukseen, joita hän oli varmasti napannut muskarimaailman puolelta. Miina kertoi kiinnostävänsä huomiota siirtymisiin ja tilan

hahmottamiseen sekä kuinka soittimet jaetaan ja laulu opetetaan monipuolisin keinoin, jotka osaltaan helpottavat yhteismusisointia. Lisäksi hän korosti kehorytmiikan ja lasten oman keskiviivan ylittämisen tärkeyttä harjoituksissa, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista musiikillista toimintaa ja perussykkeen hahmottamista. Lapsille on hänen mukaansa hyvä myös syöttää salaa musiikillisia tekijöitä kuten rytmiä/melodiaa tai sanoja musisoinnin helpottamiseksi. Maunolla oli ensimmäinen työvuosi käynnissä ko. konseptissa eikä hänellä ollut aikaisempaa kokemusta eskarilaisten kanssa työskentelystä. Haastatteluissa korostui selvästi tunnin ja toiminnan suunnittelun ja valmistelun tärkeys sekä erilaisen pedagogiikan huomioiminen varsinkin näiden pienten kanssa toimiessa.

Mauno: ”...mut sen siinä (musiikintunnilla) huomas, että sitä piti vähän tauottaa sitä hommaa, et siinä osa sit väsähti, jos sama homma jatkui liian pitkään. Et siinä jotenki huomas sen, et sitä piti siinä tarkkailla. Ja tietysti eskareita mitä oli, niin saattoi jotkut häslätä tossa, jos ei ollut kaikki heti valmiina. Että tommoset asiat on vielä uusia, kun ei ole noin pienten kanssa tullut oltua. Ei osannut noita ees heti ajatella. Saatikka sitten ois osannut tämmösiä pedagogisia juttuja, et piti pistää konseptia vähän uusiks. Oma kokemuksensa kyllä heti alkuun.”

Molempien haastateltavien puheesta kävi selvästi ilmi oppilaiden suuret musiikilliset erot niin soittamisessa, rytmikassa ja laulussa. Mauno kuvaili, että jotkut oppilaat eivät mitenkään pysy samassa perusrytmissä tai varsinkaan erilaisissa rytmisissä taputusharjoituksissa ja kävelyn ja taputuksen yhdistäminen on osalle mahdotonta. Ne ovat Maunon mukaan niitä perusjuttuja, mitä pitäisi jaksaa harjoituttaa tosi paljon. Joukosta löytyy kuitenkin myös heitä, jotka pystyvät soittamaan peruskomppia rumpusetillä. Äänissä ja melodiassa pysymisessä on myös Maunon mukaan iso skaala. Myös Miina kuvaili, että perussykkeen hahmottamisessa on suuria eroja; joillain se tulee luonnostaan ja joillekin se on todella haastavaa. Hän toteaa, että kaikki kuitenkin pystyvät oppimaan pysymään perussykkeessä, mutta osalla lapsista kestää vain hieman kauemmin. Samoin lauluäänissä ja ääntä hallinnassa on eroavaisuuksia. Miina toteaa, että kaikki osaavat laulaa ja eri tasoiset laulajat tukevat hyvin toisiaan, kun opettaja sijoittelee oppilaat oikein. Opettaja joutuu hänen mukaansa pohtimaan sijoittelun lisäksi, kuinka saa kokonaisuuden toimimaan, luomaan kaikille oppilaille onnistumisen kokemuksia ja kehitettyä oppilaiden soitto- ja laulutaitoja. Miinan mukaan on hassua, että he joilla on perussyke vähän enemmän hakusessa, haluaisivat juuri mennä soittamaan rumpua. Myös Maunon puheesta kävi ilmi, että oppilaat ovat todella rohkeita ja innokkaita esimerkiksi laulamaan mikkiin ja olemaan esillä, mikä on Maunon mukaan muuttunut hänen työuran alkuvaiheesta.

Mauno: ”en mä oo hirveesti koskaan lähtenyt erittelee ja ettii ketään. Tykkään siitä, että ne saa olla ryhmänä. Saatan mä sit miksata osan hiljaisemmalle tai pistää takariviin. Jokainen tulee äänellensä.”

Haastateltavien pitämiä musiikintunteja yhdisti monipuolisuus sekä kokonaisvaltaisuus. Molemmat haastateltavat korostivat, että toiminnan tulisi olla rakennettu yksinkertaisista elementeistä, jotka ovat helposti oppilaan toteutettavissa, joista heidän on helppo innostua ja oppilaan tulisi päästä mahdollisimman nopeasti toteuttamaan musisointia. Tästä esimerkkinä molemmat mainitsivat väritarrat (kuvionuotit) hyvänä työkaluna, jotka toimivat monissa eri soittimissa ja helpottavat musisointia. Mauno piti myös tärkeänä, että kannustetaan oppilasta kuuntelemaan omaa soittoaan ja kokeilemaan soittamista ainoastaan kuulokuvan perusteella.

Miina: ”mun mielestä on kiva käyttää niitä kuvionuottivärejä siinä bändisoittimessa, et sit ne kaikki osuu aina yksiin ja värit vahvistaa myös muistikuvaa, että kiva soittaa.”

Mauno: ”...jos mekin jotain soitetaan niistä kuvionuoteista tai merkinnöistä, niin eihän ne soinnut niin näitä koske, vaan kuunnellaan et toi käy tuohon ja se soi hyvin tuossa kohtaan, niin se on mun mielestä se tärkeä asia siinä, että sitten kun kappale lähtee kulkee, niin ne huomaa itekin, et täähän kuulostaa joltakin ja innostuu usein sitten siitä. Monesti mä sanonkin, että kun treenatte, niin pistäkää silmät kii.”

Molemmat pitivät laadukasta esi- ja alkeisopetuksen musiikinopetusta todella tärkeänä ja hienona asiana, johon kannattaa jatkossakin panostaa.

Mauno: ”onhan se semmonen mitä pitäis olla enemmän ja enemmän, mut ne vaan tahtoo olla sellasia mitä karsitaan pois, et tuntimäärät on pieniä mitä on ja jos ajattelee koulun musakirjojakin ja muuta materiaalia mitä niissä on ja on vaan tunti aikaa, niin turha ees yrittää tehdä muuta kuin raapaista sieltä ne mitkä sulle sopii parhaiten.”

Kerhotoiminta on Miinan mukaan helppo ajaa alas, mutta se on pitkä tie pystyttää. Miina kuvailee kerhotoiminnan olevan hieno ja mahdollisesti oppilaiden ainoa mahdollisuus osallistua musiikilliseen toimintaan esimerkiksi perheiden taloudellisista syistä, sillä kerhotoiminta on ilmaista. Lisäksi hän kuvailee 6.luokkalaisten olevan niin taitavia musiikissa, että aivan kuin opettaisi musiikkiluokkalaisia, sillä he ovat saaneet niin vahvaa musiikkikasvatusta läpi koko koulu-uran ajan. Miinan päiväkotikoulussa musiikista osataan nauttia ja sinne on luotu oma musiikillinen kulttuuri, josta saavat iloa niin musisoijat kuin kuulijatkin, sillä bändiesityksiä ja erilaisia säestyksiä hyödynnetään joka juhlassa.

8. POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu ja jatkotutkimusaiheita

”Laulavasta sylistä nousee laulava lapsi” on minulle kantava ajatus, jota haluan jakaa niin lapsien vanhemmille kuin opettajillekin. Musiikin käytön tulisi olla luontevaa arkipäivän tilanteissa niin koulussa kuin kotona. Lapsen musiikillinen tausta, kuinka paljon lapselle on kotona laulettu, soitettu sekä yhdessä kuunneltu ja toimittu musiikin parissa, vaikuttaa vahvasti tässä nivelvaiheessa. Lapsien eri tasoiset musiikilliset valmiudet ilmenivät niin lähdekirjallisuudessa, opettajien teemahaastatteluissa sekä observoinnin aikana. Observoinnissa havaitsin, että opettaja pystyi omalla kompetenssillaan tasoittamaan lasten musiikillisten taitojen eroavaisuuksia musiikillisessa toiminnassa. Esi- ja alkuopetuksen musiikinopetuksen tehtävänä on tasoittaa näitä eroavaisuuksia ja opettajan tulisi sitkeästi jaksaa vahvistaa musiikin perusasioita, mm. perussykettä, jotta haastavampi musisointi onnistuu lapsilla jatkossa helpommin. Tähän vaaditaan opettajan kompetenssia, jotta musiikillisesta kokonaisuudesta saadaan toimiva ja jokaiselle oppilaalle sopivan tasoista, mahdollisimman mieluista tekemistä.

Päiväkotikoulukonsepti on sen verran uusi ilmiö, että päiväkotikoululaisuus on Jyväskylässä kehitysvaiheessa ja sitä toteutetaan vaihtelevin tavoin. Musiikinopetuksen näkökulmasta yhteistyö on näkyvää muun muassa erilaisten tapahtumien, juhlien, ryhmien projektien ja bändikerhojen muodossa.

Päiväkotikoulujen pedagogisessa käsikirjassa mainitaan erikseen ja mielestäni korostetaan oppilaiden musiikillista polkua, jossa luodaan perusta lapsen monipuoliselle kehittymiselle, hyvinvoinnille, itseilmaisun ja vuorovaikutustaitojen harjoittelukselle alkaen varhaisiän musiikkikasvatuksesta. Musiikin avulla opitaan myös tunnetaitoja. Musiikkikasvatuksen tärkeys käy selvästi ilmi pedagogisessa käsikirjassa, joten mielestäni olisi luontevaa, että musiikkia opettaisi opettaja, joka on kouluttautunut niin varhaisiän kuin alkuopetuksen musiikinopettajaksi. Varsinkin, jos omalla luokanopettajalla ei ole musiikillisia valmiuksia. Kaikissa tutkimuksessa mukana olleissa päiväkotikouluissa musiikkia opetti luokanopettaja, jolla pääosin oli musiikin lyhyt/pitkäsivuaine, mutta yhdellä musiikinopettajalla ei ollut

lainkaan sivuainetta. Tässä nousee mielestäni esiin toimintatapojen eroavaisuuksien lisäksi myös lasten eriarvoinen asema. Jokaisella lapsella on oikeus tasa-arvoiseen sekä laadukkaaseen musiikinopetukseen.

Kyselyssä kävi ilmi, että aineenopettajien työllistämässä on eroavaisuuksia. Yhdessä päiväkotikoulussa ei työskennellyt aineenopettajia, sillä 1-4lk ei vastaajan mukaan ole tarvetta aineenopettajiin. Toisessa päiväkotikoulussa työskenteli kielten aineenopettaja. Minulle heräsikin kysymys, miksi aineenopettaja voi opettaa kieliä päiväkotikoulussa, mutta musiikin aineenopettaja ei voi opettaa musiikkia?

Kysyessäni, voisiko kaksoiskelpoinen musiikinopettaja työllistyä päiväkotikouluun, sain myös eriäviä vastauksia. Yhden vastaajan mukaan 1-4lk musiikinopetukseen tarvitaan luokanopettajan pätevyys, kun taas toinen vastaaja totesi, että ”kyllä, sillä yhteistyö on tärkeää.” Kaksi muuta vastaajaa eivät osanneet sanoa. Tämä on mielestäni ristiriitaista, sillä varhaisiän musiikinopettaja on kelpoinen musiikin tuntiopettajaksi päiväkodissa ja musiikin aineenopettajakoulutus antaa kelpoisuuden ko. aineenopetukseen, tässä tapauksessa musiikin aineenopetukseen peruskoulussa (katso kelpoisuusehdot luku 5.7.). Tämä voisi mielestäni olla pohtimisen ja kehittämisen arvoinen asia, joka mahdollistaisi vielä enemmän lasten turvallista siirtymävaihetta nivelvaiheessa ja yhteisten, tuttujen aikuisten ja yhteisten lapsien sekä heidän tuntemisen tavoitteen toteutumista, mikäli päiväkodin- ja koulunpuolella opettaisi sama opettaja.

Päiväkodin ja koulun välinen yhteistyö oli kaikkien tutkimuksessa mukana olevien henkilöiden mukaan tärkeä asia ja keinoja sen luontevaan toteutumiseen pohditaan ahkerasti. Kyselyn vastauksissa ilmeni, että yhteistyötä tehdään monin eri tavoin ja sitä kehitetään jatkuvasti. Tiimiopettajuutta kyselyyn vastanneet mainitsivat olevan yhdessä päiväkotikoulussa samanaikaisopetuksena jakotuntien puitteissa ja toisessa varhaiskasvatuksen opettajien tiimien muodossa. Varhaiskasvatuksen keskinäinen tiimitoiminta vaikutti toimivalta. Yksi vastaajista ei osannut kommentoida tiimiopettajuutta. Apulaisjohtajan mukaan 6–8-vuotiaiden lasten joustavien ryhmän vetäjistä toinen on päiväkodinpuolelta ja toinen koulusta. Musiikinopettajien haastatteluissa kävi ilmi, että yhteistyötä päiväkodin- ja koulunpuolen henkilökunnan kesken voisi vielä kehittää ja varsinkin yhteistä suunnitteluaikaa lisätä. Opettajien ja varhaiskasvatuksen opettajien yhteisten tiimien muodostamiselle olettaisin siis olevan tarvetta. Miina kertoi eskareiden, ykkösten ja toppujen yhteistyön olevan pitkälti ainoastaan hänen

vastuullaan. Mauno oli tyytyväinen työparityöskentelyyn, kun hänen musiikintunneillaan on aina useampi aikuinen mukana. Tässä näkisin kehittämisen kohdan päiväkodin ja koulun välisessä yhteistyössä, niin lapsien turvallisen siirtymävaiheen kuin opettajien yhteistyön kehittämisen näkökulmasta, mikäli työparina olisi kaksi ammattitaitoista musiikinopettajaa suunnittelemassa ja toteuttamassa yhteisiä musiikintunteja/-kerhoja, jolloin toinen opettaja olisi apuna myös musiikillisessa toteutuksessa eikä ainoastaan kurin- ja järjestyksenvalvojana. Musiikinopettajan kompetenssi, asiantuntijuus ja opettajuus, on moninainen, kuten aiemmin tutkimuksessani totesin (LUKU 5) ja musiikinopettajalta vaaditaan monipuolista osaamista jo tässä nivelvaiheen musiikinopetuksessa.

Tutkimuksen tulokset on raportoitu avoimesti ja tutkimukseen osallistuneita henkilöitä on kohdeltu luottamuksellisesti sekä arvokkaasti. Lisäksi tutkimukseen osallistuneiden yksilöllisyys on huomioitu. Lähdemateriaalia sekä muuta tutkimusaineistoa on pyritty ymmärtämään ja tulkitsemaan oikein. Tutkimuskysymys on selkeä, jonka selvittämiseen hyödynsin lisäkysymyksiä. Tutkimukselle luo luotettavuutta se, että tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat jollain tapaa tutkimusaiheen ytimessä ja näin ollen heiltä oletettavasti löytyy tietoa ja kokemusta ko. aiheesta. Kyselylomake laadittiin mahdollisimman selkeäksi väärinymmärrysten välttämiseksi ja kysely lähetettiin hallinnon asiantuntijoille, joita tutkimusaiheeni koskettaa työn puolesta hyvin läheisesti. Teemahaastattelut suunniteltiin hyvin etukäteen valmistelemalla teemahaastattelurunko ja valmistautumalla haastattelutilanteisiin. Pyysin haastateltaviksi tutkimuksen aiheen ammattilaiset eli tässä tapauksessa päiväkotikouluissa musiikkia opettavat opettajat, joilta sain monipuolisesti vastauksia tutkimuskysymykseen ja siihen liittyviin lisäkysymyksiin. Haastatteluissa nousseet teemat tulevat selvästi esiin tuloksissa, joita observoinnissa tekemäni havainnot tukivat. Tutkimuksen tulosten luotettavuutta lisää se, että hankin tietoa monimenetelmäisin keinoin haastattelujen, kyselylomakkeen sekä observoinnin myötä. Sain tutkimuskysymykseen ja siihen liittyviin lisäkysymyksiin vastauksia monelta eri näkökulmalta, joita pystyin hyvin hyödyntämään tulosten raportoinnissa. Kuten aiemmin olen tutkimuksessa maininnut, päiväkotikoulut ovat jatkuvan arvioinnin ja kehityksen kohteena. Näin ollen toivon tutkimuksen herättävän ajatuksia ja uusia näkökulmia kehitysideoista, varsinkin musiikkia opettavien opettajien työllistämistä, sillä vakiintuneita toimintatapoja päiväkotikouluissa ei mielestäni ole ja päiväkotikoululaisuutta voi toteuttaa monin eri tavoin.

Päiväkotikoulu on suhteellisen uusi ilmiö, josta ei ole tehty aiempia tutkimuksia. Perustettujen päiväkotikoulujen määrä on vielä suhteellisen pieni ja tutkimukseen osallistuvien määrä oli vielä pienempi. Tutkimukseni otos jäi näin ollen melko vähäiseksi, kun kolme eri päiväkotikoulua osallistui tutkimukseen. Vastauksia ja näkökulmia sain kuitenkin kuudelta eri henkilöltä: neljältä hallinnon asiantuntijalta ja kahdelta musiikinopettajalta. Valitettavasti varsinkin kyselyyn vastanneiden henkilöiden omat ajatukset ja kokemukset jäivät heille kirjattujen ohjeiden varjoon enkä saanut heiltä niinkään omiin kokemuksiin pohjautuvia vastauksia, vaan useat vastaukset kirjattiin suoraan päiväkotikouluille suunnatusta käsikirjasta tai Jyväskylän Peda.net-sivustolta. Tämän lisäksi kaikki kyselyyn osallistuneet eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Tavoitteenani toisaalta olikin kartoittaa ilmiön taustaa hallinnon asiantuntijoille suunnatulla kyselylomakkeella ja syventyä tarkemmin musiikinopettajien kokemuksiin ja omiin havaintoihin teemahaastattelujen kautta. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä suureen vastausjoukkoon, vaan tutkimuksen tavoitteena on tutustua spesifimmin tiettyyn ilmiöön ja selvittää tutkittavien omia kokemuksia ja mielipiteitä.

Päiväkotikoulu on mielenkiintoinen ilmiö, josta riittää tutkimusaiheita. Tutkimukseeni vastaaminen oli vapaaehtoista ja lähetin kyselylomakkeen kiireisimpään joulukuun aikaan, mikä varmasti verotti kyselyyn osallistuneiden määrää. Tutkimukseni voisi uusia myöhemmin, kun osallistujilla olisi hieman enemmän työvuosia takana ja päiväkotikoulujen perustamisvuodesta kuluisi pidempi aika, jotta omakohtaista kokemusta päiväkotikoululaisuudesta kertyisi. Päiväkodin ja koulun välisestä yhteistyöstä, sen toteutumisesta ja sen kehittamisestä voisi tehdä oman tutkimuksen. Tutkimusaiheittani voisi jatkaa myös esimerkiksi vertailemalla eri opetusryhmiä, joista toiset olisivat yhdistetyissä eskari-eppujen ja toppujen bändiryhmissä ja toiset eivät. Olisi mielenkiintoista tutkia kuinka heidän musiikillinen ja muu yleinen oppiminen eroaisi verrokkiryhmästä, kun bändikerhotoiminta on vapaaehtoista.

LÄHTEET

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Luettu 14.9.2020

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540> Luettu 19.4.2020

Helsinki,2020. <https://courses.helsinki.fi/fi/ayeduk700/129792944>
Luettu 21.2.2020

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kirjayhtymä. 15. uudistettu painos.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. (1993). *Hip hoi, musisoi! Musiikki varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Fazer.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu <https://www.jamk.fi/globalassets/koulutus--education/kulttuuriala/musiikin-koulutusohjelma/varhaisian-musiikinopettajan-opintopolku-2019.pdf> Luettu 5.2.2020

Jyväskylän ammattikorkeakoulu
<https://www.jamk.fi/fi/Koulutus/Kulttuuriala/musiikkipedagogi/varhaisian-musiikinopettajan-opintopolku/> Luettu 5.2.2020

Jyväskylän yliopisto
https://www.jyu.fi/edpsy/fi/laitokset/var/opiskelu/kandi/kk-tutkinto_2017-2020
Luettu 20.3.2020

Jyväskylä,2020.
<https://peda.net/jyvaskyla/yhtenainenopinpolku/paivakotikoulut/paivakotikoulu>
Luettu 19.2.2020

Kosonen, E. 2009. Musiikkia koulussa ja koulun jälkeen. Teoksessa J. Louhivuori & P. Paananen (toim.) *Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Suomen musiikkikasvatusseura -FISME ry. Jyväskylä. 157-170.

Krokkfors, M. (2017). Laulaminen. Teoksessa Lindeberg-Piiroinen, A & Ruokonen, I (toim.) *Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja*. Classicus Oy. 143-178.

Lappeenranta,2020 <https://peda.net/lappeenranta/peruskoulut>
Luettu 26.5.2020

Liimatainen, P. 2020. *Päiväkotikoulujen pedagoginen käsikirja*.

<https://peda.net/jyvaskyla/kortepohjanpaivakotikoulu/ps/pkk:file/download/d480df2cd414827c1a3956ae949ef1585349f842/Pedagoginen%20k%C3%A4sikirja.pdf> Luettu 19.4.2020

Lindeberg-Piironen, A. & asiantuntijana Alho, E. (2017). Musiikin kuuntelu. Teoksessa Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa - käsikirja. Classicus Oy. 179-212.

Lindeberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. (2017). Lapsi ja musiikki. Teoksessa Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Classicus Oy. 63-142.

Meretniemi, M. (2011). Kutsumustehtävästä lastentarhanopettajan ammattiin. Teoksessa Heikkinen, A. & Leino-Kaukiainen, P. Valistus ja koulunpenkki – kasvatus ja koulutus Suomessa 1860-luvulta 1960-luvulle. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 253-265.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/> Luettu 19.4.2020

Opetus- ja kulttuuri ministeriö <https://minedu.fi/uusivarhaiskasvatustilanne> Luettu 26.5.2020

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS) (2014) Helsinki: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Luettu 9.9.2020

Ruokonen, I. (2006). Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka. Otava

Savonlinna,2020.

<http://www.uef.fi/web/savonlinnantiedepaiiva/design-suuntautunut-pedagogiikka>
Luettu 14.2.2020

Seppänen, E., Lindeberg-Piironen, A. & asiantuntijana Tarvonen, L. (2017). Soittaminen. Teoksessa Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Classicus Oy. 213-272.

Seppänen, E., Lindeberg-Piironen, A. & Tarvonen, L. (2017). Musiikkiliikunta. Teoksessa Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I (toim.) Musiikki varhaiskasvatuksessa - käsikirja. Classicus Oy. 273-304.

SML – Suomen musiikkioppilaitosten liitto (2020)

<https://www.musicedu.fi/musiikin-opetus-suomessa/jarjestelma/varhaisian-musiikkikasvatus/>
Luettu 5.2.2020

Suomi, H. 2019. Pätevä musiikin opettamiseen?: Luokanopettajaksi valmistuvan musiikillinen kompetenssi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen näkökulmasta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Virtanen, J. 2009. Elisabeth Alander, Aukusti Salo ja suomalaisen lastentarhan idea. *Kasvatus ja Aika* 3 (3) (65-78).

Wood, D. (1999). *Move, sing, listen, play: preparing the young child for music*. Alfred Music.

YLE Uutiset, 2020. <https://yle.fi/uutiset/3-11325814>
Luettu 26.5.2020

LIITTEET

LIITE 1 Teemahaastattelurunko

Musiikinopettaja

- Mikä on koulutuksesi?
- Kauan olet toiminut musiikinopettajana?
- Mitä vastuutehtäviä sinulla on päiväkotikoulussa?
- Mitä musiikinopettajan tulisi mielestäsi osata?
- Miksi opetat musiikkia?

Päiväkotikoulu

- Termin selkeys
- Oma mielipide konseptista
- Miksi päiväkotikouluja on perustettu?
- Kehitysideoita/toiveita?
- Koskeeko yhteistyö kaikkia eskarilaisia ja koululaisia?

Musiikintunti/ bändikerho

- Mistä musiikintuntisi koostuu, käyttämäsi musiikilliset työtavat?
- Oppilaiden musiikilliset erot, eriyttäminen
- Kuinka tärkeänä pidät laadukasta musiikin alkeisopetusta?

LIITE 2 Kyselylomake rehtoreille/ päiväkodinjohtajille/ hallinnon asiantuntijoille

Hei!

Tutkin pro-gradu tutkielmassani nivelvaiheen musiikinopetusta ja kuinka se päiväkotikoulussanne järjestetään. Osallistumalla tähän tutkimukseen, autat selvittämään mikä ylipäänsä on päiväkotikoulu, miksi näitä on perustettu ja mitkä ovat päiväkotikoulujen tulevaisuuden näkymät omasta näkökulmastasi sekä musiikinopettajan työllistymisen näkökulmasta, jolla on varhaisiän musiikkikasvattajan sekä musiikinaineenopettajan kaksoispätevyys.

Liitteenä löytyy suostumuslomake sekä tietosuojailmoitus. Suostumuslomakkeen voin tulla henkilökohtaisesti noutamaan sovitusti.

Vastaukset viim. 20.12.2019

Kiitos vastauksestasi!

Hyvää joulunaikaa toivottaen,
Miia Syrjä
0503527935, miia.m.syrja@student.jyu.fi

1. Missä päiväkotikoulussa työskentelet?

2. Työskentelen päiväkotikoulussa
 - rehtorina
 - päiväkodin johtajana
 - muuna hallinnon asiantuntijana, mikä?

3. Päiväkoti ja koulu sijaitsevat
 - samassa rakennuksessa
 - samassa pihapiirissä
 - saman kadun varrella
 - muutoin, miten?

4. Milloin päiväkotikoulu on perustettu?

5. Kuinka paljon päiväkotikoulussanne on
 - oppilaita, luokka-aste?
 - eskarilaisia?
 - päiväkotilaisia?

6. Miksi päiväkotikoulu on mielestänne perustettu?
7. Kuinka nivelvaiheen (6-vuotiaat-7-vuotiaat) lasten siirtymä on huomioitu päiväkotikoulussanne?
8. Työskenteleekö päiväkodin ja koulun puolella samat opettajat?
 - ei
 - kyllä, missä oppiaineissa?
9. Onko päiväkotikoulussanne tiimiopettajia?
 - ei
 - kyllä, missä oppiaineissa?
10. Tekevätkö koulu ja päiväkoti yhteistyötä?
 - ei
 - kyllä, millaista?
11. Voisiko kaksoiskelpoisuuden, varhaisiän musiikinopettajan tutkinto sekä musiikin aineenopettajan tutkinto, omaava opettaja työllistyä mielestänne päiväkotikouluunne musiikinopettajaksi?
 - ei, miksi?
 - kyllä, miksi?
 - en osaa sanoa
12. Päiväkotikoulun tulevaisuuden näkymät?